

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

„Musím se přece chránit!“

Postoje k zajištění bezpečí v různých sociálních prostředích

Tereza Dopitová

Bakalářská práce

2017

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza Dopitová**
Osobní číslo: **H14204**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **”Musím se přece chránit!” Postoje k zajištění bezpečí
v různých sociálních prostředích**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Studentka bude zkoumat celou pojmovou škálu protikladu ”bezpečí” versus ”nebezpečí”, jakož i asociace spojované s těmito opozitními pojmy. Výzkum provede za pomoci rozhovorů a (polo)zúčastněného pozorování, a to od nejšířšího vymezení zmíněných konceptů k tomu nejužšímu. Cílem je zjistit postoje dotazovaných k sebeobraně a zajištění bezpečí včetně odhodlání použít k sebeobraně zbraň. Ústřední otázka výzkumu zní: Jak chápou sebeobranu a zajištění bezpečnosti lidé v různých sociálních prostředích na Pardubicku a jaké postoje zaujmají k tomuto tématu? Předmětem výzkumu bude zejména rovina představ a sociálních imaginací spíše než konkrétní akce (např. použití zbraně).

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Bourdieu, P. 1998. Teorie jednání. Praha: Karolinum.

Goldstein, D. M. 2010. Toward a Critical Anthropology of Security. *Current Anthropology*. 51, 4: 487-517.

Hanovská, L. (ed.) 2013. Člověk a strach. Strach v antropologických perspektivách. Praha: Togga.

Maslow, H. A. 2014. O psychologii bytí. Praha: Portál.

Rýč, B., V. Petrů 2008. Sebeobrana na ulici. Praha: Grada.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Tomáš Samek, M.A., Ph.D.

Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce:

31. března 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2017

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Adam Horálek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2016

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne

.....

Tereza Dopitová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu práce Tomáši Samkovi, Ph.D. za jeho podporu a dobré rady při řešení mých problémů týkajících se závěrečné práce. Dále bych chtěla poděkovat celé své rodině, za podporu a pomoc při celém studiu a všem svým informačním partnerům, bez kterých by tato bakalářská práce nemohla vzniknout.

NÁZEV

„Musím se přece chránit!“ Postoje k zajištění bezpečí v různých sociálních prostředích

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá aspektem bezpečí a problematikou, která se k němu vztahuje.

Primárně se věnuje genderovým rozdílům v rozpoznávání bezpečí a sleduje, jaká opatření

dělají muži a ženy pro zajištění svého bezpečí a jak hodnotí město Pardubice

z bezpečnostního hlediska. Hlavními výzkumnými metodami bylo (polo)zúčastněné

pozorování a polostrukturované rozhovory.

KLÍČOVÁ SLOVA

Bezpečí, nebezpečí, sebeobrana, postoj, gender.

TITLE

“I have to protect myself!” Attitudes towards ensuring safety in different social environments

ANNOTATION

This bachelor thesis is concerned with safety and other problems associated with that topic

focus. My primary is upon gender oriented perception of safety and exploration of

the precautions that each individual employs for their safety. Furthermore, evaluation of

the safety measures of the city of Pardubice by men and women are included in the study.

Main research methods applied were participant observation and semi-structured interviews.

KEYWORD

Safety, danger, self-defense, attitude, gender.

Obsah

0	Úvod.....	11
1	Teoretický úvod.....	14
1.1	Základní listina práv a svobod.....	14
1.2	A. Maslow – potřeba bezpečí	15
1.3	Vnímání „Já“	17
1.4	Gender	20
1.4.1	Agresivita a gender.....	20
2	Metodologie.....	22
2.1	Metody výzkumu	22
2.2	Realizace výzkumu	25
3	Praktická část.....	26
3.1	Představení informačních partnerů	26
3.2	Terénní výzkum: Kurz sebeobrany	29
3.3	Nadvláda mužů nad ženami.....	31
3.3.1	Rozdíly mezi mužem a ženou v oblasti bezpečnosti očima informátorů	32
3.4	Cítíme se bezpečně?.....	35
3.4.1	Když už je pozdě začít se zastarat o vlastní bezpečí	40
3.4.2	Konflikty, které nás vedou do nebezpečí.....	42
3.5	Pardubice jako bezpečné město?	44
	Závěr.....	48

4	Použité zdroje	51
5	Přílohy.....	54

Seznam obrázků

Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb (Franěk 2011).....	16
Obrázek 2: Městské obvody a části města Pardubice (Český statistický úřad 2017).....	55
Obrázek 3: Grafické znázornění celkové kriminality v krajích v roce 2015 (MVČR 2017)....	56

Seznam tabulek

Tabulka 1: Mechanismy růstu jedince (Maslow 2014: 105 (6)).	16
Tabulka 2: Oběti trestné činnosti v České republice v letech 2011 – 2015 (MVČR 2017).	34
Tabulka 3: Vývoj počtu pachatelů kriminální činnosti v České republice (MVČR 2017).	35
Tabulka 4: Odpovědi na otázku „Kde se cítíš v bezpečí?“	37
Tabulka 5: Nebezpečné lokality podle názoru informačních partnerů.....	46

0 Úvod

V celé lidské historii nebyla nikdy doba jednoduchá, vždy na lidskou bytost číhalo větší či menší nebezpečí. Nebezpečí se v průběhu času objevovalo v podobě přírodních pohrom, nemocí, životních krizí či divokých zvířat, ale snad nejhoršího nebezpečí se člověku dostává v podobě samotné lidské bytosti. Člověk, jako takový ve své podstatě není zlý, ale pro získání hmotných statků, vysokého postavení, uznání či udržení si života, dokáže ublížit nebo zabít někoho jiného. Většinou jsou obětmi slabí a bezmocní lidé. Žena je podle různých publikací (Bourdieu 2000; Oakleyová 2000; Renzetti, Curran 2003) slabší po fyzické stránce než muž, proto se častěji stává obětí trestných činů. V této práci se zaměřuji mimo jiné na rozdílnost žen a mužů ve vnímání bezpečnosti.

Svou bakalářskou práci jsem po konzultaci s vedoucím práce nazvala „*Musím se přece chránit!*“ *Postoje k zajištění bezpečí v různých sociálních prostředích*. V mnoha publikacích se autoři věnují problematice bezpečí a nebezpečí, jejich souvislostem i tomu, jak nebezpečí zmírnit (Marrewa 2002; Goldstein 2010; Dammert 2003; Cutler 1980). Každý bezpečnost vnímá jinak. Někteří lidé si bohužel ani neuvědomí, že se ocitají v nebezpečí. Na stranu druhou, mnoho lidí se snaží pro svou ochranu a ochranu svých blízkých udělat maximum. Proto budu řešit celou pojmovou škálu protikladů „bezpečí“ versus „nebezpečí“ a vše co je s těmito pojmy spojené. Pocity nebezpečí a projevy vedoucí k jejich odstranění vnímám tedy jako kontinuální škálu.

Hlavní výzkumná otázka zní: Jak chápou sebeobranu a zajištění bezpečnosti lidé v různých sociálních prostředích na Pardubicku a jaké postoje zaujímají k tomuto tématu?

Hlavní cíl výzkumu:

- zjistit postoje dotazovaných k sebeobraně a zajištění bezpečí včetně odhodlání použít k sebeobraně zbraň.

Další cíle výzkumu:

- zjistit co informátoři považují za (ne)bezpečí;
- zjistit v jakém prostředí v Pardubicích se lidé necítí v bezpečí.

Text začíná teoretickým úvodem, kde se snažím nastínit lidská práva, protože každý člověk má právo na život a záleží jen na okolnostech, které mu život umožňují prožít v poklidu. Za pomoci teorie genderu se pokusím vysvětlit, jak nás gender ovlivňuje a jak je na nás z jeho pozice nahlíženo. Pyramida potřeb od A. Maslowa může sloužit jako teoretická základna, aby bylo možné si představit, co k prožití života potřebuje každý jedinec. Tyto životní potřeby jsem se snažila propojit s vlivy bezpečného či nebezpečného prostředí, kdy pocit bezpečí v člověku vzbuzuje rozvoj a tvůrčí činnost. Naproti tomu strach vývoj brzdí a nutí člověka zaujmout pasivnější obranný postoj (Maslow 2014: 106).

V praktické části se prolínají různé teorie s mým výzkumem. Použila jsem teorii Pierra Bourdieua (2000), který se zabývá nadvládou mužů nad ženami. Dále jsem se zabývala celkovým (ne)bezpečím a tím, kde se informátoři subjektivně cítí v (ne)bezpečí, a skutečnostmi, které jejich pocit bezpečí ohrožují. V této podkapitole, která se zabývá bezpečím, jsem použila mimo jiné i výzkum D. Goldsteina (2010), který se soustředil na situaci, jež nastala ve Spojených státech amerických po 11. září 2001. V souvislosti s tímto dnem uvádí, že se začal používat nový termín bezpečnostní antropologie, kterou on sám nazývá „critical security anthropology“¹(Goldstein 2010: 489). V poslední podkapitole se věnuji městu Pardubice, v souvislostech se kterými se informačních parterů ptám, v jakých částech města se necítí v bezpečí a z jakého důvodu.

Podobnými tématy týkajícími se bezpečnosti se zabývá CAAT (Centrum aplikované antropologie a terénního výzkumu), které je součástí filozofické fakulty Západočeské univerzity. Od září do prosince 2011 byl v rámci tohoto centra prováděn výzkum

¹ „Kritická bezpečnostní antropologie.“

v Pardubickém kraji, který se zabýval analýzou bezpečnosti. Analýzy bezpečnosti objednal Úřad vlády České republiky (Toušek 2017). Ministerstvo vnitra České republiky vydává každý rok zprávu o vnitřní bezpečnosti a o veřejném pořádku na území České republiky a tato zpráva je všem dostupná na internetových stránkách Ministerstva vnitra (MVČR 2017).

1 Teoretický úvod

V teoretickém úvodu nastíním fakta a teorie, které jsou důležité pro pochopení vnímání bezpečí jedince. V první části se soustředím na legislativní podklady pro práva každého obyvatele České republiky. V další podkapitole se věnuji bezpečí a jeho pojetí od A. Maslowa (2014) v jeho pyramidě potřeb. Potom vysvětluji vnímání vlastního „já“ a věnuji pozornost tomu, jak nás ovlivňuje v běžném životě. V poslední podkapitole se věnuji strukturnímu funkcionalismu a feministické sociologii, protože tyto dva směry si ve vnímání genderu odporují.

1.1 Základní listina práv a svobod

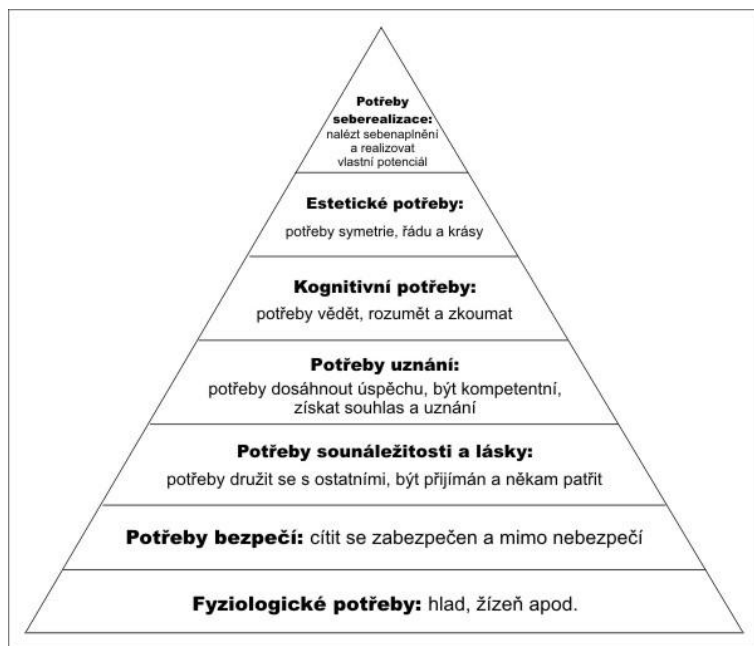
Jednou z nejdůležitějších listin o bezpečí a svobodě člověka je Základní listina práv a svobod České republiky, která byla sestavena v prosinci roku 1992 a v platnosti byla od ledna roku 1993. Základní listina práv a svobod je součástí Ústavy České republiky. Tato listina slouží jako fundamentální legislativní opora, abychom si byli všichni před sebou rovni a měli všichni stejná práva.

Podle článku 1 odstavce 1 a článku 3 odstavce 1 si jsou všichni lidé před sebou rovni bez ohledu na státní příslušnost či rasu. „Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné“ (Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky 2017). „Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení“ (Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky 2017). V článku 3 odstavce 1 je velmi důležité slovní spojení „zaručuje všem“, protože všichni jsme ve své podstatě stejní. Jsme lidské bytosti. Často se však chceme od ostatních odlišovat. Proč? Chceme se odlišovat, protože chceme být lepší než ostatní?

Článek 6 odstavec 1 uvádí, že „Každý má právo na život. Lidský život je hoden ochrany již před narozením“ (Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky 2017). Právo na život jako takový mají v České republice všichni. Když někdo vezme někomu život, měl by být podle zákona potrestán. Ale na jaký život máme přesně právo? Například článek 8 odstavec 1 říká, že „osobní svoboda je zaručena“ (Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky 2017). Jestliže je ale někdo těžce nemocný, je doopravdy svobodný? Nenaruší jeho nemoc svobodu někomu jinému? Článek 12 odstavce 1 zní, že: „Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.“ (Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky 2017). Když je obydlí nedotknutelné, můžeme to pro občany znamenat, že si obydlí nemusí chránit? Jaký je tedy ve skutečnosti význam tohoto dokumentu? Máme dělat každý pro svou bezpečnost něco sami nebo ne?

1.2 A. Maslow – potřeba bezpečí

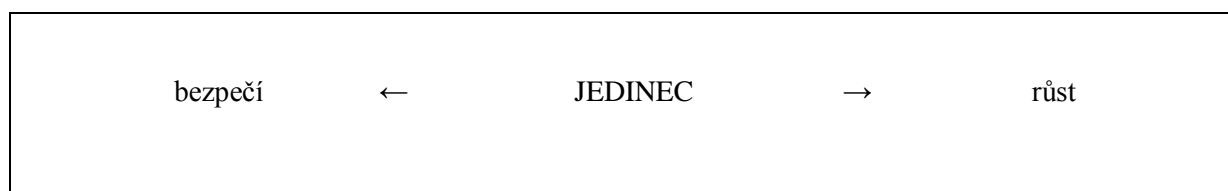
Pojem bezpečí je zařazen i v Maslowově pyramidě potřeb. Pyramida by měla znázorňovat pevnost a stabilitu, proto jsou nejdůležitější potřeby člověka umístěny v základu pyramidy. A potřeby, které můžeme rozvíjet až poté, co uspokojíme ty základní, postupují na pyramidě vzestupně. V Maslowově pyramidě jsou znázorněny všechny potřeby (viz obrázek 1), které člověk celý svůj život potřebuje. Nejdůležitější, bez čeho se lidský život neobejde, jsou fyziologické potřeby, jako dýchání, přijímání potravy a vody, spánek a další. Na fyziologické potřeby navazuje pocit bezpečí a jistoty. Jedinec má pocit bezpečí, když má určitou práci, dostatečný příjem financí, majetek, má své morální hodnoty, které nejsou porušovány, je po fyzické i duševní stránce zdravý, jeho rodina a on sám jsou v bezpečí, na bezpečném místě (Ondabu 2014: 17).

Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb (Franěk 2011).

Každý jedinec má v sobě dvě vnitřní síly, které ho buď brzdí, nebo ženu kupředu. Jsou to obrana a růst. Obrana lpí na bezpečí a ze strachu zaujímá obranný postoj. Kvůli tomu nás brzdí a spíše nás zahání k činnostem, které zajistí bezpečí. Strach nám podle Maslowa (2014) nedovolí riskovat, ohrožit naše okolí, zakazuje nám nezávislost, svobodu a samostatnost. Na stranu druhou nám růst napomáhá být celistvější, využít všechen náš potenciál být lepší a schopnější nebo rozvíjet duševní složku osobnosti (Maslow 2014: 105). Schéma interakce jedince se složkami bezpečí a růstu je znázorněno v tabulce 1.

Tabulka 1: Mechanismy růstu jedince (Maslow 2014: 105 (6)).

Na tomto grafu jsou patrné mechanismy růstu jedince. V každém okamžiku svého života se člověk dostává do procesu, kdy si musí vybrat mezi bezpečím nebo růstem; útlumem nebo pokrokem; závislostí nebo nezávislostí. Být v bezpečí v sobě skrývá jak pocit

úzkosti, tak pocit radosti a to stejné můžeme tvrdit i o psychickém růstu jedince (Maslow 2014: 106).

„Člověk roste a rozvíjí se, pokud radost z růstu a obavy o bezpečí převyšují obavy z růstu a radost z bezpečí“ (Maslow 2014: 106). Je tedy zřejmé, že je třeba, aby byly splněny obě dvě složky, které jsou v tomto citátu. První složkou je motivace k činnosti (růst) a druhou složku tvoří motivace k tvorbě bezpečného prostředí. Pokud dojde k nerovnováze, člověk se přestane rozvíjet. Jestliže se sníží motivace k činnosti, jedinec je pasivní a zůstává raději v bezpečném prostředí. Ale jestliže se naopak příliš rozvine motivace k tvorbě bezpečí, může být jedinec soustředěn pouze na tento aspekt a nerozvíjí svůj potenciál, osobnost, přestane uspokojovat potřeby, které jsou na vrcholu Maslowovy pyramidy.

1.3 Vnímání „Já“

Vymezení vnímání vlastního „Já“ v této práci je důležité z toho důvodu, že všichni moji informátoři v první řadě mysleli na sebe, jako na samostatnou jednotku a až následně se soustředili na širší sociální okolí, nebo na pozici a roli ve skupině. I když nesmíme zapomenout, že jsou i okolnosti, kdy nejdříve myslíme na naše milované a pak až na sebe. Například matka myslí přednostně na bezpečí svého dítěte, pak až na svoje bezpečí. Osobní zájmena, která dále používám, jako „já“, „my“, „oni“ jsou deiktickými výrazy. Abychom dokázali určit, koho osobní zájmeno označuje, musíme znát osobu, která výraz pronesla (Samek 2015: 4).

Člověk se utváří z biologicky determinovaného jedince v lidskou bytost, která je z větší části utvářena společností. Tato bytost se vyvíjí velmi složitě a dlouho, dokud nedojde ke stvoření vědomého já neboli společenského já v sociálním kontextu (Nakonečný 2011 478). K vytvoření společenského já vede skrz vytvoření tělesného já, které se utváří velmi brzy po narození (Nakonečný 2011: 478). Vygotskij (2004) uvádí, že egocentrické myšlení (zaměřené na vlastní já) vzniká na sociálním základu, podle toho, jak nás utváří okolí.

Egocentrická řeč neboli vnitřní řeč se děje uvnitř hlavy, kde si každý jedinec přehrává různé situace a jak je bude řešit. Oproti tomu komunikativní řeč je řeč vnější, kdy komunikujeme se svým okolím (Vygotskij 2004: 46 – 53). Za úvahu stojí, zda samotnému *já* z hlediska vývoje nepředchází *my*, jak Vygotskij (2004) ve své knize naznačuje.

Norský antropolog Thomas H. Eriksen (2008) píše, že *já* je v evropských zemích bráno jako jednotný a nezávislý jedinec, oproti tomu v neevropských zemích je pojem *já* brán jako sčítání společenských statusů jednotlivce (Eriksen 2008: 73 – 74). Pod tímto pojmem v neevropském pojetí můžeme tedy rozumět množinu rolí, například otec, hlava rodiny, živitel rodiny. Toto pojetí může vybízet i ke snížení individuality jedince. Jednu z prvních teorií vlastního *já* zformuloval René Descartes, francouzský filozof, který žil v letech 1596 – 1650. Podle jeho tvrzení je podstatou člověka jeho myslící *já*. Toto tvrzení dokládal svým výrokem „myslím, tedy jsem“, což znamená, že každý jedinec je vymezen svým vlastním myšlením (Československá bibliografická databáze 2017). Kdybychom nebyli myslící jedinci, tak bychom neměli žádné *já*, byli bychom *nikdo*. Naše myslící *já* nám pomáhá k získání sociálních rolí a statusů v průběhu celého našeho života.

Oproti tomu filozof Martin Buber ve své knize *Já a Ty* (2005) pojednává o vzájemném vztahu mezi pojmy Já a Ty. „Svět je pro člověka dvojitý, neboť i jeho postoj je dvojitý. Postoj člověka je dvojitý, neboť i základní slova, která může pronést, jsou dvě. Základní slova nejsou jednotlivá slova, nýbrž slovní dvojice. Jedním základním slovem je slovní dvojice Já-Ty. Druhým základním slovem je slovní dvojice Já-Ono, přičemž místo Ono lze říci i On nebo Ona, aniž by se tím základní slovo měnilo“ (Buber 2005: 37). Lidský život je podle něho vždy setkáváním, které se děje buď ve dvojici Já-Ty nebo Já-Ono. Osoba podle Bubera je pouze ve dvojici Já-Ty, protože to je vztah dialogický, který vzniká skrz Ty. Dvojice Já-Oni je vztah monologický, Já se s nikým neseťkává, jenom se svojí představou, kterou pokládá za předmět. Různé naše vztahy „probíhají mezi „ty“ a „ono“: mezi přítomností a předmětem“

(Buber 2005: 45). Protože když s někým komunikuji, Já jsem Já a komunikační partner je Ty, z pohledu komunikačního partnera on je Já a já jsem Ty, tedy tahle vypadá vztah Já-Ty v jakýkoli čas. Vztah Já-Ono, je komplikovanější, protože není zřejmý, je utvářen v hlavě, kde se stává předmětem myšlenek, kdy osoba Já přemýšlí o nějaké třetí osobě.

S podobnou myšlenkou přichází i Judith Butlerová (2013), která si pokládá otázky ohledně pojmů „já“ a „my“. Když jednatel je „já“, kdo jsou tedy „my“, když každý sebe vidí jako jednotlivce? Jací jednotlivci obsahují „my“ a do jakého „my“ patří (Butlerová 2013:39)?

Pokusím se to vysvětlit na své první hodině sebeobrany. Když jsem čekala venku před vchodem do základní školy, byla jsem jenom „já“, a když začaly přicházet ostatní ženy, už jsme začaly být „my ženy“, co čekaly na trenéra. Když se k nám trenér připojil, už se z nás stali „my“, co jdeme cvičit a něco nového se naučit. Když jsme začali cvičit, tak „já“ jsem se cítila jako Alenka v říši divů, protože můj vztah se k nim změnil. Už jsem zbyla jen „já“ jako jednatel, který nic neumí a ostatní pro mě byli „oni“, co bojové postoje a techniky zvládali. „Já“ jsem s nimi nedokázala držet krok, protože jsem neměla stejné znalosti a dovednosti jako „oni“. Pojmy „my“ a „oni“ mají tedy relativní význam a mohou se poměrně rychle měnit.

Pokud má jedinec se skupinou společné znaky, zájmy a podobně, může celou skupinu vnímat pod pojmem „my“. Přijímá ji za vlastní. Pokud je ale jednatel ze skupiny něčím vyčleněn, přesunuje se vědomě či nevědomě do opozice a pojmenuje skupinu „oni“. Zajímavá je skutečnost, že pokud jsme motivováni silou rozvoje, chutí komunikovat, cítíme bezpečí, je pro nás snadné přijmout skupinu za vlastní. Ale v případě, že jsme v nebezpečí, máme strach nebo úzkost, přecházíme rychleji do obrané pozice „já“ versus „oni“. Což je v souladu s pojetím mechanismů růstu jedince podle A. Maslowa (2014). Jsme tak „naprogramovaní“ od přírody za účelem přežití? Sociální antropologie zpravidla zdůrazňuje spíše důležitost kulturních a společenských vlivů na utváření jedince. Napětí mezi biologickými a sociálními

rysy jedince se promítají i do další kapitoly, jejímž tématem jsou naše sociokulturní role spojené s pohlavním dimorfismem.

1.4 Gender

Gender byl a bude mnohými sociology vnímán různě; zde zmíním dva modely, jak na muže a ženu nahlížet z pohledu vědeckého myšlení a přístupu k realitě: strukturní funkcionalismus a feministická sociologie. Podle strukturního funkcionalismu je vývoj genderových rolí znám jako evoluční teorie člověka-lovce. Strukturální funkcionalisté vycházejí z toho, že se muž od ženy tělesně liší. Velmi důležitý fakt pro ně byl, že muži jsou větší a silnější než ženy a ženy zůstávají doma a starají se o děti. Muže jeho vzezření předurčuje být živitelem a ochráncem rodiny a ženu její biologie předurčuje k tomu být matkou. Dalo by se říci, že tyto rozdíly jsou přirozené jevy. Oproti tomu feministická sociologie uznává, že v genderových rolích jsou důležité i biologické sklony, ale převážně je důležité učení. Gender je podle tohoto směru spíše společensky utvářen, proto by se dalo říct, že je to soubor sociálního očekávání (Renzetti, Curran 2003: 23 – 31).

1.4.1 Agresivita a gender

Z ženské perspektivy je zločin spáchaný mužem na ženě jen projevem mužské dominance. To dokazuje i to, že ženy se dopouštějí méně kriminálních činů než muži. Do jisté míry je to zapříčiněno výchovou a společností (Jandourek 2011: 73 – 75). Na stranu druhou Renzetti a Curran (2003) shrnují výsledky výzkumů, které dokazují, že ženská kriminalita stoupá a má nárůst větší než kriminalita mužská. Poukazují na statistiku FBI mezi lety 1960 – 1972, kdy měla ženská kriminalita nárůst 277 %, oproti tomu mužská kriminalita měla nárůst jen 169 %.

I když tento výzkum může být zavádějící, protože se provádí relativní výpočet zatčených osob u obou pohlaví ²(Renzetti, Curran 2003: 325 – 328).

Podle Oakleyové (2000) má velký podíl na agresivnějším chování mužský pohlavní hormon testosteron. Je dokázáno, že když se podá testosteron nějakému zvířeti, tak se to zvíře chová agresivněji. To dokládá i fakt, že když se potkají dva samci, mohou se pustit do boje, ale samice nebo vykastrovaní samci se do boje nepouští. Vykastrovaní samci se eventuelně pustí do boje jen tehdy, je-li jim podán mužský pohlavní hormon. U lidí to není tak jednoznačné jako u zvířat, protože testosteron má v těle přítomný jak muž, tak i žena, jen je u každého pohlaví v různém množství. Ženy mají testosteronu méně než muži. Testosteron zajišťuje svalovou sílu, energii a ochlupení, ale má zajistit i pokračování generací. Sexuální touha je způsobena převážně testosteronem, a když jsou mužskému jedinci odebrána varlata, tak ztrácí sexuální touhu (Oakleyová 2000: 40 – 41). Dalo by se říci, že testosteron je ze společenského hlediska spojován s dominancí a agresivitou.

Ne každá agresivita má nebo musí mít kriminální povahu. Podle Čírtkové (2000) se kriminální agresivitou rozumí, když jedinec svojí agresivitou útočí na zájmy a hodnoty chráněné právním systémem, tedy Listinou základních práv a svobod (viz první kapitola). Převážně je kriminální agrese spojována s fyzickým násilím, které může být neplánované nebo předem připravené za nějakým určitým cílem (Čírtková 2000: 164 - 165).

² Relativní výpočet se zjistí tak, že se zjistí, za kolik určitých spáchaných trestných činů, bylo zavřeno mužů na 100000 mužských obyvatel a u žen za ten stejný zločin také na 100000 ženských obyvatel (Renzetti, Curran 2003: 328).

2 Metodologie

Tuto kapitolu jsem zařadila hned za teoretický úvod, neboť dále se v této práci budu snažit propojit teorii se svým výzkumem. V kapitole popisuji svůj výzkum, metody výzkumu a představuji informační partnery.

2.1 Metody výzkumu

„Metodologie se zabývá systematizací, posuzováním a navrhováním strategií a metod výzkumu“ (Hendl 2016: 31). Jako základní strategii výzkumu jsem zvolila metodu kvalitativního šetření, které mi pomohlo na problém nahlédnout z pohledů mých informačních partnerů. Výzkumnými nástroji tohoto kvalitativního šetření byly polostrukturované rozhovory v kombinaci s terénním pozorováním. Zvolila jsem rozhovory s pomocí návodu (Hendl 2016: 178), kdy jsem si zvolila témata, která chci od informátorů zjistit. Bylo to výhodné z hlediska strukturovanosti rozhovoru a následné analýzy. Při rozhovorech jsme vždy vycházeli ze stejného základu předem připravených dotazů. Dále se však rozhovory vyvíjely podle toho, kam je směřoval konkrétní informátor, a podle toho, jak se sám rozhovor vyvíjel jako interakční a komunikační vztah mezi mnou a informačním partnerem. Jako druhou metodou výzkumu jsem zvolila (polo)zúčastněné pozorování na kurzech sebeobrany pro ženy.

Mým prvním záměrem bylo zpracovat téma, které se týká bezpečí a toho, co lidé v mém okolí pro své bezpečí dělají, jaké k němu mají postoje. Od září roku 2016 jsem se zapsala na hodiny sebeobrany pro ženy, které se měly konat jednou týdně. Výběr tohoto kurzu byl záměrný: chtěla jsem navázat kontakt s lidmi, kteří se k této problematice staví aktivně. Myslela jsem si, že bych s některými z nich mohla realizovat rozhovory a zjistit, jaká je jejich motivace k tomu, aby na sebeobranu chodily. Nemile mě překvapilo, že na sebeobranu chodí poměrně málo žen. Byly tam celkem čtyři ženy, které nechodily ani pravidelně, a za celou

dobu, co jsem na kurz docházela, se jen několikrát přišel někdo nový podívat a na další hodinu se už nedostavil. Tím, že se ženy na kurzu často střídaly, bylo téměř nemožné s nimi navázat bližší kontakt a navodit vzájemnou důvěru. Proto můj původní plán zaměřit se jen na ženy, které chodí na sebeobranu, nebyl realizován z důvodu nedostatku informátorek (vysvětlení viz kapitola Terénní výzkum – kurz sebeobrany). Z tohoto důvodu jsem se domluvila s vedoucím práce, že práci tematicky rozšíříme na ženy i muže, kteří mohou, ale nemusejí chodit na kurzy sebeobrany nebo se jinak zajímat o zajištění bezpečnosti, aby byl náhled na problematiku bezpečí pestřejší. Budu porovnávat dva rozdílné úhly pohledů na bezpečí a nebezpečí. Z toho důvodu jsme se domluvili, že nepoužiji teorii habitů, kterou jsem původně plánovala, a zaměřím se na gender.

Zajímavý jev, kterého jsem si již po dvou rozhovorech všimla, byla skutečnost, že informátoři svůj hovor postupně sami usměrňují do oblasti, kde žijí a uvádí příklady ze svého života v této oblasti. Zaměřila jsem tedy výzkum jen na lokalitu města Pardubice. Z tohoto důvodu jsem změnila původní okruhy otázek rozhovoru za nové, které lépe odpovídaly obsahu interview s prvními dvěma informátory. Pomocí záměrného výběru jsem do výzkumu zahrнула celkem osm informátorů, kteří žijí nebo žili v Pardubicích. Rozhodla jsem se pro výběr osob přímo z mého okolí, aby mezi námi panovala vzájemná důvěra. Předpokládala jsem, že bude snazší získat pravdivé a validní odpovědi od osob, které mi budou důvěřovat.

Otázky rozhovoru jsem rozdělila do tří důležitých okruhů.

První okruh se zaměřoval na to, kde všude se cítí informátoři v bezpečí a co by mohlo jejich pocit bezpečí ohrozit, popřípadě jestli něco dělají pro své bezpečí.

Druhý okruh obsahoval dotazy zaměřené na to, jak vnímají rozdílnost v bezpečnosti muži a ženy a v čem si myslí, že je mezi nimi největší rozdílnost.

Třetí okruh zjišťoval, co si informátoři myslí celkově o městě Pardubice, jaké jsou rizikové části Pardubic a jaké rizikové skupiny obyvatel v tomto městě žijí.

Jak už jsem výše zmínila, původním záměrem bylo použít, co by teoretickou základnu pro výzkum konceptu habitu od Pierra Bourdieu, který nám napomáhá více pochopit lidskou roli v sociálních vztazích. Definici habitu popsal ve své knize *The Logic of Practice* v roce 1980 takto: „... habitus, systems of durable, transposable dispositions, structured structures predisposed to function as structuring structures, that is, as principles which generate and organize practices and representations that can be objectively adapted to their outcomes without presupposing a conscious aiming at ends or an express mastery of the operations necessary in order to attain them. Objectively 'regulated' and 'regular' without being in any way the product of obedience to rules, they can be collectively orchestrated without being the product of the organizing action of a conductor” (Bourdieu [1980] 1990: 53).³ Chtěla jsem tuto teorii použít z důvodu, že jsem vycházela z informací, že každý jedinec dělá pro svoje bezpečí něco jiného a přesto důležitého. Někdo může například docházet na kurzy sebeobrany, sportovat a podobně, ale někdo se může snažit vypadat hrozivě, aby ostatní odradil. Nakonec jsem tuto teorii pro svoji práci odložila, protože informátoři pro sebe buď nic nedělali v oblasti bezpečnosti, anebo pouze uvažovali, že něco pro sebe začnou připravovat, ale za předpokladů, že jim bude nebezpečí opravdu hrozit. Jen tři informátoři docházeli na bojový sport nebo sebeobranu.

Následně jsem pro svou práci zvolila koncept genderu, který se mi podařilo dobře pokrýt i tím, že ve výzkumném souboru mám osm informátorů, z toho čtyři ženy a čtyři muže. Nesmíme opomenout, že rozdílností mezi mužem a ženou je nespočet. Od rozdílů biologických, psychologických až po rozdíly společenské. Jak už jsem psala výše, muži jsou obecně agresivnější než ženy (Oakleyová 2000), i když to nutně neplatí v každém jednotlivém

³ Ve svém článku M. Růžička a P. Vašát přeložili definici Habitu, která je výše uvedená v anglickém originálu: „... habitus je systémem trvalých, přenositelných dispozic, strukturovaných struktur majících sklon fungovat jako strukturující struktury [...] objektivně „regulovaných“ [...], aniž by však byl produktem podřízenosti pravidlům, může být kolektivně organizovaný, aniž by byl produktem organizačního úsilí nějakého dirigenta“ (Růžička, Vašát 2011: 131).

případě. To, že sociální chování se liší v míře agresivity již u chlapců a dívek, dokládá i vývojová psychologie (Langmeier, Krejčířová 2006: 217). Tato skutečnost mě dovedla k myšlence, že na bezpečí a nebezpečí bude žena pravděpodobně nahlížet jinak než muž.

2.2 Realizace výzkumu

Rozhovory s informátory byly realizovány od října do prosince roku 2016 v Pardubicích. Z důvodu otevřenosti jsem hned na začátku každého rozhovoru dialogického partnera seznámila s tím, že rozhovor bude anonymní a pravé jméno osoby se v mé práci nikde neobjeví. Celý rozhovor jsem si za jejich souhlasu nahrávala na diktafon a následně doslovně přepsala. Ujistila jsem všechny, že rozhovor slouží jen pro účel napsání bakalářské práce a nikdo jiný audio nahrávku poslouchat nebude, aby se neporušila anonymita a nikdo nezjistil jejich identitu.

Každý rozhovor jsem prováděla vždy jen s jedním informátorem a místo setkání vždy vybíral on či ona. Snažila jsem se všem vyjít vstříc i v čase setkání. Naše setkání trvalo většinou hodinu a čistý čas rozhovoru byl přibližně 20 minut. Výhodou bylo, že jsem informátory znala, a bylo tak snazší získat jejich důvěru a otevřenost.

3 Praktická část

3.1 Představení informačních partnerů

Jak už jsem zmínila výše, zaměřit se na ženy z kurzu bylo komplikované a téměř nemožné, vybrala jsem proto přímo ze svého širšího okolí osm informátorů, čtyři ženy a čtyři muže. Podmínkou bylo, aby všichni v současnosti nebo dříve žili v Pardubicích alespoň jeden rok, aby se dokázali nad touto problematikou zamyslet. Věkové rozmezí osob se pohybovalo od 20 let až po 62 let. Pro účely anonymizace rozhovorů ve své práci jsem náhodně vybrala a následně každému přidělila fiktivní jméno. Jako ženská jména informátorů jsem vybrala Aneta, Laura, Radka a Petra. Mužům jsem přidělila jména Vincent, Karel, Štěpán a Jan. Pro lepší orientaci v textu jsem na všechny odpovědi informátorů, kde byla použita jejich doslovná odpověď, použila kurzívu.

Pro přehled o osobnostech informátorů jsem se rozhodla uvést krátkou charakteristiku každého z nich. Níže se dočtete, jaký ke mně měli vztah v době výzkumu, v jakém prostředí jsme rozhovor uskutečnili a jak se při rozhovoru chovali.

Informátor 1 – Aneta (24 let) má vysokoškolské vzdělání v oboru Všeobecná sestra. Celé studium žila v Pardubicích na privátním bytě. V rozhovoru řekla, že bydlela na dvou místech v Pardubicích „*První bylo v Pardubičkách a druhé místo v centru u Afí.*“ Anetu jsem poznala prostřednictvím naší společné kamarádky, která v současné době žije v Brně. Na rozhovor jsme se sešli u mě doma, kde byl klid a nerušil nás okolní ruch. Při rozhovoru se cítila trochu nejistě, i když podle jejích slov jí nahrávání rozhovoru nebylo nepříjemné. Mnohokrát chtěla položenou otázku říci opakovaně, nejspíš aby měla delší čas na rozmyšlení odpovědi.

Informátor 2 – Laura (26 let) má stejně jako Aneta vysokoškolské vzdělání v oboru Všeobecná sestra. Celé studium žila s partnerem na privátním bytě v Pardubicích.

V rozhovoru řekla, že bydlela „*U Afí paláce, takže to je prostě takový centrum, prostě tam je spousta lidí.*“ Lauru jsem dříve neznala, seznámila nás naše společná kamarádka Aneta. Abych Lauru lépe poznala a abych zjistila, jestli by byla ochotná se výzkumu zúčastnit, šla jsem s ní nejdřív jen na kávu a až při našem druhém setkání jsem se s Laurou setkala v rozhovoru. Sešly jsme se v kavárně u Bajera v Pardubicích. Nahrávání na diktafon bylo pro Lauru v pořádku, ale já jsem byla nejistá z důvodu, že po celou dobu rozhovoru hovořila nespisovně a vkládala do vět větší množství nadbytečných slov.

Informátor 3 – Radka (22) aktuálně studuje Filozofickou fakultu na Univerzitě Pardubice. V Pardubicích dříve bydlela jeden rok a poté z osobních důvodů začala do Pardubic dojíždět. Nyní žije ve vesnici poblíž Pardubic. Při rozhovoru mi řekla, kde se nejčastěji pohybuje: „*Školu máme tady v Polabinách, nejčastěji se pohybuju v okolí Polabin i v zadní části Polabin, tam mám i brigádu, kam chodím do jedné firmy, takže často tam. A ještě co se týká Zeleného předměstí, tak tam. A pak vlastně i občas v okolí hlavního nádraží, jelikož dojíždím.*“ Radku znám ze společné brigády. Radka se na rozhovor chtěla sejít v jedné kavárně na pardubickém Pernštýnském náměstí. Nahrávání na diktafon u ní nebudilo nepříjemné pocity, dokázala se více rozprávět. Já jsem asi byla více neklidná než ona, protože rozhovor s Radkou byl můj první v pořadí.

Informátor 4 – Petra (25 let) má vystudovanou Vyšší odbornou školu zdravotnickou v Havlíčkově Brodě. Je mojí spolužačkou ze střední školy a následně i z vyšší odborné školy. Již tři roky pracuje v Pardubické nemocnici. S rozhovorem souhlasila a nahrávání našeho rozhovoru přijala se souhlasem. Sešly jsme se v pardubickém nákupním centru v kavárně Panorama, a přestože tam bylo hlučno, tak na diktafonu bylo vše dobře a srozumitelně slyšet. Aktuálně žije „*v Polabinách na točně, jakoby už v Trnový.*“ I když souhlasila, že mohu rozhovor nahrávat, tak byla více neklidná než ostatní. Při odpovědích se smála, používala jednoslovné odpovědi, na složitou otázku téměř nerozváděla svoji odpověď.

Informátor 5 – Vincent (30 let) má vystudovanou střední školu v oboru cestovní ruch. Dlouhou dobu pracoval na letišti v Pardubicích a teď má na starosti bezpečnost různých skladů v Praze a v Pardubicích. Vincenta znám už od našeho dětství, protože pochází stejně jako já z Hlinska v Čechách. Na rozhovor jsme se sešli v domácím prostředí, kde jsme se cítili komfortně. Souhlasil s nahráváním zvukového záznamu pro potřebu této práce. V rozhovoru řekl, že žije „*v Polabinách bydlím [...] myslím, že je to Polabiny dvajka.*“ Vincent na mnoho otázek odpověděl velice zajímavě, nesoustředil se pouze na sebe, ale na širší běh událostí.

Informátor 6 – Štěpán (29 let) je studentem vysoké školy, momentálně dokončuje doktorandské studium. Štěpána znám dlouho, poznali jsme se na jedné sportovní akci, kde jsme oba byli v roli zdravotníků. Na rozhovor jsme se sešli rovněž v domácím prostředí. Štěpán v rozhovoru řekl, na otázku týkající se svého bydliště, že bydlí „*v Pardubicích jako za Afí palácem u řeky.*“ Při odpovídání na otázky v rozhovoru si byl velmi jistý, snažil se svoje myšlenky a názory rozvíjet, nad otázkami přemýšlel, aby na žádnou důležitou informaci nezapomněl. Řekl mi i spoustu zajímavých informací, které nebyly původně v okruzích otázek rozhovoru.

Informátor 7 – Karel (61 let) je vyučený sazeč. Je blízkým členem mojí rodiny. Vybrala jsem si jej z důvodu, že pobýval v Pardubicích za jiné politické a sociální situace, než je dnes. Myslím si, že do mého výzkumu by tato skutečnost mohla vnést jiné světlo a jiný pohled na problematiku, kterou se zabývám. Karla jsem se na bydliště neptala, protože vím, že momentálně bydlí v Hlinsku v Čechách, ale pobýval v Pardubicích na internátě při studiu. Řekl: „*Tak internát jsme měli u Globusu, ale tenkrát to tam vypadalo jinak než dnes, žádný Globus tam nebyl (smích) a školu jsme měli kousek od Stavařova, jak je ta nákupní třída, kde je dnes Albert.*“ Rozhovor jsme uskutečnili v Hlinsku u Karla v domácím prostředí, nevadilo mu, že náš rozhovor zaznamenává diktafon. Byl otevřený, ale žádné myšlenky nerozvíjel, zaměřil se jen na fakta.

Informátor 8 – Jan (25) má vystudované gymnázium a v současné době studuje vysokou školu. Jana znám zprostředkovaně přes Radku, která mě s ním seznámila. S Janem jsem se domluvila, že si zajdeme na oběd a následně uděláme rozhovor u kávy. Nabídku přijal, i když mě téměř neznal. S nahráváním souhlasil, protože prý nemá co skrývat (*smál se*). Na otázku zaměřenou na jeho bydliště odpověděl: „*Bydlím tady na Stavařově na privátě.*“ V rozhovoru byl více uzavřený, nedokázal se moc rozhovořit.

3.2 Terénní výzkum: Kurz sebeobrany

Jak už jsem se zmínila, kurz jsem absolvovala od září 2016 a přestala jsem tam docházet v prosinci téhož roku. Kurz byl vždy na hodinu a půl v jedné tělocvičně základní školy v Pardubicích. Ze začátku mě sebeobrana mimořádně zaujala, bylo to energické a zajímavé. Zásadní nevýhodou bylo, že na kurz chodilo málo lidí. Trenér nikdy nechtěl zahájit hodinu, když přišly jen tři ženy, několikrát jsem dorazila a kurz byl zrušen, kvůli nedostatku lidí. Byla jsem nazlobená, nikoliv pouze z důvodu, že jsem musela jít přes celé město a teprve tam zjistit, že je kurz zrušený, a jít zase domů, ale i kvůli přístupu trenéra, protože mohl cvičit s jednou z nás, ale to vždy odmítl. Za čtyři měsíce jsem měla podle plánu navštívit celkem šestnáct lekcí, ale z důvodu, že nás bylo málo, nebo že trenér nemohl přijít, jsem kurz bohužel navštívila jen šestkrát. Vnímám to jako reálnou praktickou zkušenost. Domnívám se, že pokud se člověk chce sebeobraně opravdu věnovat tak, aby se dokázal ubránit před nebezpečím, je nezbytně nutné se výcviku sebeobrany věnovat velmi zodpovědně. Další skutečností, které pro mne nebyla vyhovující, byl fakt, že pokud byl počet účastníků kurzu lichý, tak místo dvojic probíhal trénink v jedné trojici. Bohužel v této sestavě byl vždy nováček (já) a neměl tedy možnost si vše dostatečně vyzkoušet. Z mé zkušenosti jsem na vše byla až ta „druhá“ a některé cviky a pozice jsem si ani téměř nemohla zkusit, protože na vyzkoušení sestavy už nezbyl čas. Ale abych tento kurz nehodnotila jen záporně, musím zmínit přínos, který spatřuji v tom, že sem docházely převážně ženy kolem třiceti a více let.

Z těch šesti lekcí, jež jsem zažila, jsme hned na první hodině zkoušeli sebeobranu proti noži. Na druhé jsem se snažila naučit bojový kotoul, správný postoj a výpady s úderem. Třetí lekce byla opakovací a trenér přidal obranu proti úderu. A poslední tři lekce byly o teorii, jak zneškodnit útočníka, když na nás útočí úderem nebo nás chce škrtnit. Sestavy byly velice zajímavé, ale cítila jsem potřebu mnohé techniky vyzkoušet vícekrát, abych si v nich mohla být více jistá.

Každá jednotlivá lekce kurzu měla vždy stejný postup. Když jsme se všichni sešli, přichystali jsme v tělocvičně žíněnky, po rozmístění žíněnek trenér vždy určil jednu, která povede rozcvičku. Vždy na závěr rozcvičky musela každá provést bojový kotoul vpřed a vzad. Pro mě byl kotoul neskutečně těžký. Po rozcvičce jsme se navzájem uklonili a šli jsme cvičit. Trenér měl vždy připravené, jaký styl a jaké bojové pozice budeme procvičovat, vždy nám ukázal, jak má bojová pozice vypadat a s dobrovolnicí ukázal bojovou situaci, kterou jsme poté zkoušely. Po ukázce jsme se rozdělily do dvojic eventuelně do trojic. Ve dvojici byla vždy jedna útočnicí a jedna se snažila bránit, ve trojici jedna jen přihlížela. Trenér nás pozoroval, a když někdo prováděl něco špatně, opravil nás a ukázal nám, jak se má technika provést správně. Za jednu lekci jsme všichni vyzkoušeli několik bojových situací. Vždy k závěru lekce jsme se uklonily naproti trenérovi a tímto rituálem byla lekce považována za ukončenou. Většinou jsme si ještě před odchodem domů chvíli povídali na různá témata ohledně špatné bezpečnostní situace. Trenér na první lekci (1. lekce – 6. 9. 2016) konstatoval, že málo lidí dělá něco pro svoje bezpečí a řekl zajímavou myšlenku: „Lepší umět a nepotřebovat, než neumět a potřebovat.“ Z této citace by si měl každý vzít ponaučení, že nikdo z nás opravdu nikdy neví, co ho potká za několik hodin nebo za několik let. Pro mě jako člověka, který se nikdy žádnému bojovému sportu nebo sebeobraně nevěnoval, byly začátky velmi těžké. Myslím si, že nejen já, ale i ostatní zájemkyně, které se přišly na první

hodinu podívat a potom už nepřišly, byly někdy demotivované tím, že cvičení bylo na začátku moc obtížné.

3.3 Nadvláda mužů nad ženami

Po mnoho staletí byly ženy podřízené mužům. V zemích Západu jsou v dnešní době vztahy mezi mužem a ženou spíše rovnoprávné. Pro mnohé rovnoprávnost znamená hrozbu, zničení sociálních rolí obou pohlaví, ale pro někoho to je morální a správně, takové přirozené právo (Oakleyová 2000: 15). Nesmíme opomenout, že v některých zemích světa rovnoprávnost mezi mužem a ženou neexistuje a možná ani nikdy existovat nebude.

Pierre Bourdieu (2000) ve své knize *Nadvláda mužů* poukazuje na rozdílnosti mezi mužem a ženou. Pro získání těchto dat prováděl etnografickou analýzu společnosti kabylských Berberů, kteří se nacházejí v Alžírsku. I když P. Bourdieu uskutečnil svůj výzkum jinde než v Evropě, je možné výsledky této studie aplikovat na naši kulturu. Nadvláda mužů je podle Bourdiea historický proces podmíněný mužskou dominantou, kterou jsme si do jisté míry sami reflektovali a klademe si mužskou dominanci za přirozenou. „Síla maskulinního řádu je zřejmá z faktu, že tento řád nepotřebuje žádné ospravedlnování [...]“ (Bourdieu 2000: 13). Dalo by se říci, že je to přirozený genetický systém, který nám pomáhá pochopit, jaké postavení má žena a jaké má muž ve společnosti. Proto tedy vrozená příčina sociálního rozlišování závisí na tělesných, biologických a anatomických rozdílnostech mezi mužem a ženou. Nemůžeme ale zásadní roli připisovat viditelným rozdílnostem, ale spíše sociální konstrukci, která vychází z principů androcentrického dělení, který připisuje rozdílné sociální statusy mužům a ženám (Bourdieu 2000: 13 – 18). Biologické odlišnosti jsou v zásadě využívány jako podstatné předpoklady pro sociální odlišnost. Někdy nám postačí tyto rozdíly sledovat v chování. Muži jsou častěji agresivnější, útočnější, otevřenější, sebevědomější a extrovertní oproti ženám. Zajímají se více o kariéru než ženy, protože ženy spíše inklinují k domovu než k práci. Ženy jsou považovány za jemná, něžná stvoření. Jsou introvertní,

emočně labilní, empatické (Oakleyová 2000: 45). Ženy jsou tedy symbolicky odsouzené k abdikaci a nenápadnosti. Pokud mají sklon uplatnit svoji moc, snaží se toho docílit tak, že proti silnému jedinci obrátí jeho vlastní sílu nebo se stanou „šedou eminencí“ a budou vše řídit z pozadí (Bourdieu 2000: 31 – 32).

3.3.1 Rozdíly mezi mužem a ženou v oblasti bezpečnosti očima informátorů

V této podkapitole jsem hojně uváděla delší citace informátorů, abych přílišným zkracováním nevytrhávala slova z jejich kontextuálního rámce. Je vidět, že informátoři, aniž by byli vzděláni v teorii genderu, ve svých odpovědích přirozeně artikulují genderové rozdíly mezi muži a ženami. Jedním z důvodů může být to, že například v naší kultuře, ale i společenské etiketě, je na ženy brán ohled a právě zásady společenské etikety jsou určitým způsobem sestaveny tak, aby muž dbal na bezpečnost ženy (Špaček 2005).

Informátorů jsem se ptala, jestli si myslí, že jsou nějaké rozdíly mezi mužem a ženou v oblasti bezpečnosti. Pro lepší přehlednost jsem v písmu ztučnila důležité úryvky v odpovědích informátorů.

Aneta: *“Ano, [...] myslím si, že žena je takové něžné pohlaví a vlastně hlavně muži, kteří chtějí třeba znásilnit, okrást, tak většinou si vyhlídnou ženu, kterou je snazší vlastně okrást než muže.”* **Radka:** *„My ženy vnímáme nebezpečí prakticky v čemkoli (smích), možná někdy až v každém protijdoucím si představíme potencionálního vraha, násilníka, atd. Takže bych řekla, že ženy vnímají nebezpečí vlastně daleko víc než ti muži. Oni to berou, že oni jsou ti muži, kteří se případně dokážou (nebo možná to tak vnímáme my ženy, že muži jsou ochranitelé žen), ubránit, kdežto žena vlastně je ta křehká, která nemusí znát ty správný chvaty a neumí zahnat toho potencionálního násilníka, nebo tak.“* **Laura:** *„Já si jako myslím, že ženský to maj asi takový těžší v tom, jakože prostě můžou bejt napadený [...], prostě, že ty chlapi většinou jako napadne někdo třeba v hospodě, [...]. Nebo třeba, když je někdo bude chtít okrást, ale ženský jsou takový bezbranný v tom prostě, že jim mám pocit, jako hrozí víc*

nebezpečí než těm chlapům. Jakože prostě, když někam jde, jsou prostě bezbranný. Prostě, že **nemají tolik síly jako chlap, takže je taková silová skupina, na kterou si myslím, že ti útočníci určitě víc zaměřujou, než na ty chlapy, protože to je výjimečný, že by chlapům hrozilo zrovna nějaký nebezpečí.**“ **Petra:** „No myslím si, že jako já to беру tak, že **chlapi jsou silnější, takže prostě se dokážou víc ubránit než ženy. Ženy se víc bojejí.**“ **Vincent:** „No, tak myslím si, že co se týká tohoto rozdílu, **tak určitě společností je bráná žena jakoby ten slabší článek v tom, jak se ubránit a možná i proto, jakoby těch útoků ze stran mužů samozřejmě na ženy je víc, než že muž zaútočí na muže, si myslím. Pokud třeba jde o nějaký napadení, okradení a tak dále. Ovšem v dnešní době, teda ta ženská role už není typicky ženská, když se to tak vezme. Spousta činností, že jo, už dneska dělá v obojí pohlaví. Myslím si, že to je jediné dobře, souhlasím s takovým názorem, takže myslím si, že ženy se už určitě dostaly na vyšší úroveň v tom, aby se dokázaly samy ubránit. Ne jenom prostředky, nějakými pomocnými, ale i tím, že choděj určitě na ty kurzy těhle sebeobran a podobně a myslím si, že je v dnešní době i pro ně těhle kurzů dostatek, aby s tím něco d'ály. No a co se týká mužů, tak tam samozřejmě je to bráno určitě, jakože jsou nadřazený, ale myslím si, že i ledasjaká žena po nějakým takovým výcviku sebeobran [...] a dobře mířeným pepřovým sprejem v ruce se dokáže ledasjakému chlapovi ubránit.**“ **Štěpán:** „Podle mého názoru jsou teda **ženy z biologického hlediska slabší než muži a jejich schopnost sebeobran je asi nižší. Zloději si je třeba vybírají častěji než muže, protože si myslí, že jsou jednodušším cílem.**“ **Karel:** „No tak **ženy, nemají tolik fyzické síly jako muži a většinou si na muže nikdo netroufne, oproti tomu na ženu ano.**“ **Jan:** „[...]Myslím si, že **ženy se fyzicky ubránit nedokážou, používají spíš k obraně slova nebo prostě utečou, když budou mít štěstí a od svých kamarádek vím, že u sebe nosí nějaký pepřový sprej nebo klíče v ruce, (smích) i když se tím asi neubráněj. A muži mají přece větší sílu, tak kdyby ho někdo napadl, tak se určitě nějak ubrání. Já třeba u sebe nosím nůž.**“

Po shrnutí informací je patrné, že muži i ženy vidí ženu spíše jako fyzicky slabší jednotku společnosti oproti muži. Všichni dotazovaní si mysleli, že muž se vždy dokáže ubránit, ale žena nikoli. I když Vincent jako jediný tvrdil, že v dnešní době, kdy jsou přístupné kurzy sebeobrany pro ženy, se ženy stávají konkurencí mužů, jako ochranitelů. Podle Cutlera (1980) jsou častěji oběťmi kriminálních činů senioři než osoby v jiných věkových skupinách. V této práci není přímo zmíněn rozdíl mezi muži a ženami (Cutler 1980: 377).

V rozporu s výpovědí informátorů jsou data zobrazená v tabulce 2, která obsahuje statistiky obětí trestné činnosti v letech 2011 – 2015. Z tabulky je patrné, že muži a ženy se stávají obětí trestných činů přibližně ve stejné míře. V této tabulce není rozlišené, o jaký trestní čin se jedná, jestli o mravnostní kriminalitu, trestní čin nebo například o majetkovou kriminalitu (MVČR 2017).

Tabulka 2: Oběti trestné činnosti v České republice v letech 2011 – 2015 (MVČR 2017).

Vývoj počtu evidovaných obětí trestné činnosti v ČR v letech 2011 - 2015					
	2011	2012	2013	2014	2015
Muži	20 363	19 766	20 648	18 392	18 433
Ženy	20 617	20 871	20 373	17 025	16 968
Muži a ženy	40 980	40 637	41 021	35 417	35 401

Jinak tomu je u pachatelů kriminální činnosti v České republice. V tabulce 3 je patrné, že muži jsou častěji pachatelé trestné činnosti oproti ženám. Důvodů může být několik. Jedním z nich může být i fakt, že muži jsou vychovávaní jinak než ženy (Jandourek 2011: 74), nebo může být důvod v povaze biologické. Jak uvádí Oakleyová (2000) anatomie a fyziologie muže je více uzpůsobena jednání z pozice síly než u žen.

Tabulka 3: Vývoj počtu pachatelů kriminální činnosti v České republice v letech 2004 - 2015 (MVČR 2017).

Vývoj počtu stíhaných a vyšetřovaných osob v ČR celkem							
Rok	Celkem	Muži	Ženy	Recidivisté	Děti	Mladiství	Cizinci
2004	121 531	106 460	15 071	54 880	3 734	6 197	7 215
2005	121 511	104 274	17 237	55 856	3 341	5 654	6 994
2006	122 753	106 045	16 708	56 661	3 027	5 808	7 284
2007	127 718	111 312	16 406	56 773	2 635	6 322	8 179
2008	122 053	106 816	15 237	53 321	2 723	6 014	8 572
2009	123 235	107 277	15 958	56 594	2 094	5 339	8 362
2010	112 477	97 673	14 804	53 405	1 606	4 010	7 377
2011	114 975	99 715	15 260	55 717	1 568	4 038	7 473
2012	113 026	97 529	15 479	56 489	1 371	3 486	7 513
2013	117 682	100 893	16 738	61 934	1 251	2 939	7 470
2014	114 611	97 430	16 962	61 020	1 369	2 593	7 385
2015	101 883	85 672	15 925	53 015	1 226	2 186	7 264

3.4 Cítíme se bezpečně?

Osobní bezpečnost by měla být vždy na prvním místě. Stejně jako ochrana našich blízkých a našeho majetku. Bezpečnost by se měla stát naší prioritou, stejně jako obživa a vydělávání peněz. Neměli bychom se zbytečně vystavovat nebezpečí. Pravdou je, že každý považuje za nebezpečí něco jiného. Například někdo se bojí tmy a sám nikam v noci nepůjde a někdo za nebezpečí považuje, když na něj člověk míří nabitou zbraní. Je to tedy pojem, který má subjektivní hranici. Musíme se naučit přistupovat k osobní bezpečnosti jako k součásti našeho životního stylu, abychom se naučili míru bezpečnosti určovat automaticky, navzdory tomu s kým jsme, kde jsme a co děláme (Marrewa 2002: 29).

S pocitem bezpečí je úzce spojen pojem strach. Na místech, kde obvykle cítíme strach, necítíme nikdy bezpečí. Jak už bylo zmíněno výše, strach je určitou reakcí organismu, která mění naše chování (Maslow 2014). O strachu v podobných souvislostech se zmiňuje i Hanovská a Hroníková (2013) ve své knize *Člověk a strach*. „Strach je definován jako

nepříjemná emoce živého organismu vyvolaná očekáváním zlého či konfrontací s nebezpečným faktorem“ (Hanovská, Hroníková 2013: 9). Strach je ve výše uvedeném zdroji popisován, jako nedílná součást každého života, nedá se úplně odstranit, jedinou možností je se mu vyhnout nebo ho překonat. Většinou strach překonáme v zájmu silnějších zásad a principů. Za překonání prvotního strachu je možné někdy vděčit i strachu silnějšímu, například při záchraně života, překonáme svůj strach z výšek. Nejběžnější reakcí na strach je buď útok a následná obrana nebo útěk do bezpečí. Pochopitelně je reakce závislá na pestrosti okolností, které ke strachu vedly (Hanovská, Hroníková 2013: 9 – 10). Při hrozícím nebezpečí nám tělo aktivuje mobilizační energii, abychom měli více fyzické síly při útěku a obraně (Nakonečný 2011: 360).

Informačních partnerů jsem se v rozhovoru ptala, co si představí pod pojmem bezpečí. Informátoři uváděli podobné názory na bezpečí, proto jsem vybrala výpovědi dvou informátorů, které obsahovaly nejzajímavější informace. Níže uvádím jejich doslovnou citaci. Vincent bezpečí vysvětlil svými slovy takto: *„Pod pojmem bezpečí já si představím souhrn určitých činností, ať už bezpečnostních složek nebo samostatných lidí [...], které nás chrání před určitým druhem nebezpečí. Záleží na tom, jaké nebezpečí si představíš, protože může to být nebezpečí i jenom toho, že tady upadneš třeba na chodníku, kterej není posolenej, ted'ka v zimě, anebo to taky samozřejmě může být nebezpečí nějaký horší, což bych definoval, jako nějaký teroristický útok [...], že tě někdo někde přepadne, anebo nějaký horší věci.“* Aneta definovala bezpečí jako: *„Bezpečí si myslím, že je věc nebo takovej pocit, kde se cítím dobře, nebojím se, jsem v klidu, nemusím se bát, že mě někdo okrade, znásilní. Prostě bezpečí beru jako věc, kde se cítím pohodlně a dobře.“*

Na výpovědích výše je patrné, jak uvažuje muž a jak žena. Muž se snaží význam bezpečí pojmut spíše komplexně, ze širokého hlediska a žena vnímá bezpečí jako místo nebo

okolnosti, kdy se jí na bezpečném místě nemůže nic stát. Ostatní informátoři odpovídali podobně a v ničem se zásadně nelišili. Rozdílnost mezi mužem a ženou byla ovšem patrná.

V tabulce 4 jsou shrnuty odpovědi informátorů na otázku „Kde se cítíš v bezpečí?“

Otázka úzce navazuje na předchozí dotaz.

Tabulka 4: Odpovědi na otázku „Kde se cítíš v bezpečí?“

Aneta	<i>„doma se svými známými a přáteli, přítelem“</i>
Laura	<i>„hlavně doma, a když je někdo doma“</i>
Radka	<i>„cítím se být v bezpečí doma, potom ... bych se cítila být v bezpečí na místě, kde je moře, pláž, proutěný věci, takže když bych měla u sebe člověka, který mi je hodně blízký“</i>
Petra	<i>„doma“</i>
Vincent	<i>„určitě tam, kde je člověk doma“</i>
Štěpán	<i>„cítím se v bezpečí doma, u svojí rodiny“</i>
Karel	<i>„doma“</i>
Jan	<i>„nejspíš doma u rodičů a pak nejspíš tady na bytě“</i>

Všichni odpověděli, že „*doma*“ se cítí nejvíce bezpečně. I když každý má domov úplně jiný, je to naše zázemí, náš ukryt před světem a okolím. Do určité míry si můžeme svůj domov vybrat a přizpůsobit tak, abychom se tam bezpečně skutečně cítili. Z reakcí informátorů na tuto otázku, jak v rovině verbálních odpovědí, tak i neverbálních, jsem měla pocit, že domov, jako bezpečné místo, má pro většinu z dotázaných zcela zásadní význam. Myslím si, že domov, jako bezpečné místo, je skutečně v úzkém slova smyslu právě tím, co se skrývá pod pojmem „potřeba bezpečí“ v Maslowově hierarchii potřeb (2014). Pokud člověk ví, že má své bezpečné místo, kam se může vrátet (ať už je to kdekoli), je mnoho věcí v životě jednodušších. Zázemí a domov nám přirozeně dodává ten žádoucí pocit bezpečí, který potřebujeme, abychom mohli mít radost z růstu a z rozvoje. Jaký máme sami vztah

k domovu, dokládá to, že domů si zpravidla zveme jen osoby, kterým věříme, máme je rádi. Nikdo z nás si domů pravděpodobně nepozve člověka, kterému nevěří nebo není seznámen s jeho úmysly.

Místo bydliště je velmi často považováno za bezpečnou zónu. Jak je to ale se skutečnou bezpečností tohoto místa? Domnívám se, že samotná skutečnost, že se někdo nežádoucí dostal násilně do místa našeho bydliště, může v člověku vyvolat velmi silný strach. Na jednu stranu je například vykradení bytu z psychologického hlediska silným zážitkem, na stranu druhou může být faktorem, který nás donutí zvýšit úroveň zabezpečení našeho příbytku. Důležitou roli v lidských postojích k bezpečnosti a k případným činnostem, které by měly vést k ochraně naší nebo našich blízkých, hraje i to, jestli máme pocit, že naše okolí je bezpečné nebo nikoli. (Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky 2017).

I když nám všem potenciálně hrozí možnost vykradení, jen tři (Aneta, Laura, Karel) z mých informátorů mají některý z lepších bezpečnostních zámků ve vstupních dveřích a Karel má navíc ještě panty proti vysazení dveří. Oproti tomu Radka žije na vesnici a říká, že žádné bezpečnostní opatření doma nemají a ani nepotřebují, protože na vesnici je to podle ní bezpečnější než ve městě. Petra a Jan mají jen běžné zámkové dveře. Vincent a Štěpán nepřikládají zabezpečení vstupních dveří do bytu takovou důležitost, protože v bytovce mají interkom a do „paneláku“ nepustí kohokoli a k tomu všemu jsou všude kolem sousedi.

Zajímavé je, že samotný pocit bezpečí je velmi subjektivní a každý ho vnímá jinak. Ve výzkumu Dammert (2003) bylo zkoumáno vnímání strachu ze zločinů u obyvatel Chile. Přestože jde podle autorů o jeden z nejbezpečnějších regionů Latinské Ameriky, obyvatelé mají celkově větší obavy ze zločinů. Zdroj jejich obav zcela neodpovídá množství výskytu kriminálních činů. Autoři výzkumu zjistili, že politické, sociální a ekonomické nejistoty nebo problémy jsou propojeny s celkovým vnímáním strachu a bezpečnosti. Dalšími významnými faktory jsou ještě urbanizace a důvěra v média (Dammert 2003: 79 – 80). Pokud se nad touto

skutečností zamyslíme, může nás napadnout, že zmíněné faktory mohou fungovat i opačně. Já sama se domnívám, že pokud máme velkou důvěru a kladný vztah ke společnosti, vládě, ekonomice, sociálnímu systému a mediím v zemi, ve které žijeme, nemusíme si všimnout, že celkový počet zločinů v našem okolí se zvyšuje. Myslím si, že subjektivní pocit bezpečí je ovlivněn také určitou setrvačností našeho myšlení. Byli-li jsme vychováni v bezpečném prostředí s vědomím, že se nemusíme nikoho a ničeho obávat, není nám vlastní ostražitost a skeptický pohled na společnost v kontextu bezpečnosti. Bezpečnostní situace se může změnit za naší nevědomosti.

V rozhovorech jsem se informátorů ptala, jak se cítí nebo cítili bezpečně ve svém městě, tedy v Pardubicích. Všichni z mých informátorů se shodli, že Pardubice jsou relativně bezpečné město, ale také se shodli, že nějaké části města nejsou moc bezpečné (viz kapitola 5). Informátoři si pod veřejným bezpečím představí, že správně funguje integrovaný záchranný systém, jako policie, hasiči a záchranná služba. Dále uváděli, že se cítí bezpečně na veřejných místech, když potkávají při svých cestách městem policii. Karel ještě do bezpečnosti veřejného sektoru zařadil, že musí dobře fungovat instituce státní správy.

Aneta, Laura a Petra jako jediné v rozhovoru porovnaly Pardubice s jiným městem podobné velikosti, a to s Hradcem Králové, kde nějaký čas také bydlely nebo bydlí v současné době. Aneta si myslí: *“Ted’ka když bydlím v Hradci, tak mě přijde, že v Hradci se cítím tak jako líp,“* ale také říká, že je to nejspíš jen jejím pocitem, protože tam všude potkává policii. Laura jednoznačně řekla, že Hradec Králové je bezpečnější město než Pardubice, protože *„tady je hodně Romů a toho se bojím.“* Měla na mysli Pardubice. A Petra mi řekla, že špatně s bezpečností na tom je naše hlavní město Praha a že: *„Hradec je taky horší než Pardubice.“* Vincent sdělil, že Pardubice jsou bezpečné město, protože jsou třeba města, ve kterých by určitě žít nechtěl, ale neuvedl žádné konkrétní město. Velmi zajímavou informací mi poskytla Aneta: *„Přišla jsem do města, někde jsem šla jenom sama, někdy kolem dvanáctý*

večer a všechny tety byly na telefonu a jako (říkaly) jak si to myslím, že tady budu chodit sama, že tady neznám ty lidi.“ Řekla, že na vesnici se nikdy nebála jít domů v noci sama, ale tady se bojí a ještě to potvrdilo její přiznání, když řekla, že „jsem potkala na ulici u školy sexuálně otevřeného muže a nikde nikdo a nevěděla jsem, jak se mám zachovat, tak asi jsem se zachovala nejlíp, jak jsem mohla, že jsem vzala nohy na ramena a utekla jsem.“

Nikdo z dotázaných neuvedl, že má strach z toho, že by se mu něco stalo v Pardubicích za bílého dne. Mužští informátoři se nebojí chodit ven ani za tmy, oproti tomu ženy nemají dobrý pocit chodit v noci samy. Raději někoho požádají, ať jde s nimi, nebo jedou taxíkem až domů. Když musí jít samy, všechny se shodly, že chodí po osvětlené části chodníku, jdou rychle a hodně se ohlížejí. Aneta například řekla: *„Musím jít tak, abych se cítila bezpečně, takže jdu rychle, vezmu si třeba klíče do ruky, jdu osvětlenou částí [...]vezmu třeba mobil do ruky, že bych třeba mohla předstírat, že s někým telefonuju.“* Stejný názor měla i Petra: *„Já vždycky dělám, že s někým telefonuju.“* Někteří z informátorů u sebe nosí i různé obranné prostředky, jako je například pepřový sprej, nůž. Laura řekla: *„Nosila jsem právě ten pepřovej sprej, teď už nevím, kde ho mám (smích)“*, Vincent nosí v peněžence malý skládací nůž, Radka a Petra u sebe žádný pepřový sprej ani žádný jiný obranný prostředek nenosí. Karel řekl zajímavou myšlenku: *„Žádnou fyzickou přípravu nemám, ale snažím se myslet pozitivně. Když člověk věří, že se mu nic nestane, tak to tak bude. Protože pozitivní vibrace přitahují zase pozitivní vibrace. Já si vždy řeknu, že se mně a nikomu blízkému nic nestane, a pak vždy poděkuju, že jsme všichni zdraví.“* Aneta, Štěpán a Jan chodí kvůli svému bezpečí na sebeobranu nebo bojový sport.

3.4.1 Když už je pozdě začít se zastarat o vlastní bezpečí

Kdo se někdy zamyslel nad problematikou bezpečnosti, napadla ho možná myšlenka, jestli by se měl o své bezpečí více starat nebo ne. Pokud se lidé chtějí o své bezpečí zajímat, tak kdy by se to mělo stát? Tato myšlenka úzce souvisí se skutečností, zda žijeme v bezpečném či

nebezpečném sociálním prostředí, jestli se kolem nás častěji pohybují rizikové skupiny obyvatel. Všichni mí informátoři uvedli, že si myslí, že Pardubice jsou bezpečným městem. Jaké podmínky musí být naplněny, aby se o nějakém městě či zemi dalo říci, že jsou bezpečné?

Goldstein (2010) tvrdí, že ve dne 11. 9. 2001 byly Spojené státy americké (dále USA) probuzeny ze svého bezpečného spánku. Tím dnem se změnil postoj USA k bezpečnosti státu a začala obrana státu a boj proti terorismu. Autor zmíněného článku používá termín bezpečnostní antropologie, která se podle něj vyvíjí v USA od 11. 9. 2001. Bezpečnostní antropologie zahrnuje v globálním kontextu kulturní etnografické a bezpečnostní problémy. Jednou z hlavních myšlenek je, že teprve poté, co se stane nějaká výjimečná událost, která byla pro okolí ohrožením, začne se měnit postoj veřejnosti, ale i politického spektra vůči bezpečnosti (Goldstein 2010: 487). Stejně tak většina mých informátorů v rozhovorech uvedla, že nad tím co dělají, nebo by mohli dělat pro svou bezpečnost, dosud nepřemýšleli. Část z dotázaných také uvedla, že by začali například zabezpečovat své bydliště nebo by začali chodit na kurzy sebeobrany až v případě, že by si mysleli, že prostředí, ve kterém žijí, není bezpečné.

Několik mých informátorů má stejný názor na sebeobranu jako USA před zmíněným atentátem. Radka mi při rozhovoru řekla: „*Možná proto, že se mi (zaťukala na zub) zatím nic nestalo, tak možná proto nechodím nikam na sebeobranu.*“ Laura má názor podobný: „*No kdybych měla nějakou zkušenost zlou, tak to asi jo, to si myslím, jako že asi pak ovlivní člověka do života, jenže nejhorší je, že člověk začne většinou něco dělat, když se něco stane.*“ Petra řekla, že: „*Nee nee, to mě teda nenapadlo.*“ Oproti tomu tři z mých informátorů chodí na nějaký bojový sport, Štěpán dochází na vojenský obranný systém Musado, Jan chodí na Judo, ani jednomu z mužů se zatím žádná zlá zkušenost nestala. Protože Aneta prožila nepříjemnou zkušenost, dochází alespoň nepravdělně na nějaký kurz sebeobrany. Vincent má

stejný názor jako ženy: „*Tak napadlo mě to, ale nikdy jsem k tomu zaplat' pán Bůh nemusel být dohnán, že bych to potřeboval.*“ Karel nemá taky žádnou špatnou zkušenost a řekl: „*Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel, protože v mém okolí se nikdy nic hrozného nestalo.*“

Sebeobrana a naučené správné chování při nebezpečné situaci nám pomáhá minimalizovat riziko, abychom se nestali obětí. Můžeme tomu zabránit pomocí oblečení, chováním i vyjadřováním. S velkou nadsázkou je sebeobrana jako první pomoc. Je dobré ji ovládat, protože nikdy nevíme, kdy zachráníme naši znalostí svůj nebo jiný život. Rollová (2005) uvádí, že Martin Matouš, český propagátor Allkampf Jitsu, definuje sebeobranu jako: „[...] soubor strategického a taktického chování, duševní a fyzické připravenosti na prostředí, ve kterém se pohybujeme“ (Rollová 2005: 20 – 21).

3.4.2 Konflikty, které nás vedou do nebezpečí

Sociologických teorií o konfliktu vzniklo několik, použila jsem knihy s názvem *Sociologie konfliktu* od Františka Znebejánek (2015) a Jana Kellera (1990), které mi posloužily jako teoretické podklady pro teorii konfliktů.

Na sociální konflikt můžeme nahlížet, jako na nebezpečnou zkušenost, kdy konflikt může mít podobu jakoukoli, od konfliktů mezi lidmi až po konflikt mezinárodní. Je také možné některé konflikty většího rozsahu vnímat jako hnací sílu pokroku a dějin, kdy tento konflikt může zavinit až zánik civilizace (Keller 1990: 18).

Konflikt ze sociologického hlediska nelze přesně definovat, jelikož sociologie je multiparadigmatickou vědou, a proto jsou mezi různými výklady konfliktu rozdíly. Ale pro názornost Znebejánek (2015) uvádí, že například R. Dahrendorf považuje konflikty za vztahy jednotlivců, které obsahují rozdílné cíle jedinců. Tyto vztahy nemusí mít vůbec negativní ráz, ani nemusí zapříčinit třídní boj, který tímto výrokem oponuje K. Marxovi (Znebejánek 2015: 33 – 60). Konflikty jsou z lidské populace neodstranitelné a Dahrendorf (1959) ve své knize

Class and class conflict in industrial society uvádí čtyři předpoklady toho, že konflikt se nedá vymazat z lidského života. Pokusil se je logicky sestavit takto:

„(1) Every society is at every point subject to processes of change; social change is ubiquitous.

(2) Every society displays at every point dissensus and conflict social; conflict is ubiquitous.

(3) Every element in a society renders a contribution to its disintegration and change.

(4) Every society is based on the coercion of some of its members by others (Dahrendorf 1959: 162)“.⁴ Z těchto předpokladů bychom měli pochopit, že s konflikty musíme žít a že nejdou zcela odstranit, ale jdou určitým způsobem regulovat.

Na druhé straně Znebežánek (2015) uvádí také, že Lewis Coper konfliktu rozumí tak, že to je nějaký souboj pro získání moci, zdrojů, hodnot, kde většinou aktérům konfliktu jde o poškození soka. Oba aktéři by si měli uvědomit, že konflikt není hra, protože ve hře jsou předem domluvená pravidla, ale v konfliktu žádná pravidla nejsou (Znebežánek 2015: 89 - 101). Jak už jsem se zmínila, konflikt buď aktéry postaví proti sobě, nebo je může také stmelit, protože v některých případech mají aktéři stejný cíl, za který chtějí bojovat. Tedy konflikty s jinou skupinou mohou upevňovat a udržovat vztahy v naší skupině (Keller 1991: 39).

Podle Znebežánka (2015) Kriesberg tvrdí, že sociální konflikt je stanovisko mezi dvěma nebo více aktéry, kteří nemají společný cíl, který je tzv. neslučitelný (Znebežánek 2015: 132). „Konfliktem je situace, kterou lidé za konflikt považují“ (Znebežánek 2015: 143).

⁴ (1) V každé společnosti probíhá neustále proces změn,

(2) v každé společnosti najdeme vždy disenzus a konflikt,

(3) každý element společnosti přispívá k její dezintegraci a změně,

(4) každá společnost je založena na násilí a přinucení uplatňovaných ze strany určitých členů společnosti na jiné členy společnosti (Znebežánek 2015: 28).

Někteří informátoři mluvili o své negativní zkušenosti, kdy se dostali do konfliktu s jinou osobou. Aneta mi popsala zkušenost, po které se rozhodla začít chodit na sebeobranu už výše v podkapitole „Cítíme se bezpečně?“ na straně 40. Radka zase měla negativní zkušenost ve vlaku s romskou ženou: *„Ta mě jako obtěžovala skrz mobilní telefon, že předstírala, že si ode mne chce zavolat, ale já jsem ji to nějak nevěřila (smích), takže jsem si hned odsedla a ona byla dost nepříjemná, pohrdavě se na mě podívala a to jsem se fakt hodně bála.“* Štěpán měl negativní zkušenost jako malý hoch s romskými dětmi, které se k němu nechovaly hezky: *„Když jsem šel jako malej ze školy, tak po mě něco házeli a takový. A jakoby spíš si myslím, že člověka znejistuje to, že jsou hrozně hlasitý a takový agresivní a neboje se do někoho strčit, nebo mu nadávat, křičet na někoho nebo tak.“* Jan se zmínil, jaký měl problém s romskými mladistvými v jednom obchodě: *„Když jsem měl brigádu v jednom obchodě, tak jsem měl problém s romskejma dětma, ne dětma (smích) bylo jim asi kolem patnácti. A ony u nás kradly boty. Bylo to nepříjemný, jak křičí, že je potřebujou a budou si stěžovat doma. Dokonce nás urážely, mě i kolegy, i když ony kradly a my dělali jen svou práci.“* Laura, Petra, Vincent a Karel neuvedli žádné negativní zkušenosti s jinou osobou.

3.5 Pardubice jako bezpečné město?

Ve sféře antropologických studií panuje poměrně velký zájem o prostředí, kde lidé žijí. Složka prostředí je vnímána, jako velmi důležitá v odvětví urbánní antropologie, která se úzce soustředí na vliv okolí na společnost. Protože krajina a prostředí působí na každého subjektivně, každý tu stejnou krajinu vnímá odlišně. Někdo může nějakou část milovat, někdo tu stejnou část může nesnášet. Protože záleží na našich pozitivních nebo negativních zkušenostech, které máme s danou lokalitou spojené (Soukupová 2013: 87 – 89). Batušíková (2003) cituje definici města amerického sociologa Louse Wirtha „relativně velké, hustě

osídlené a trvalé sídlo sociálně heterogenních jednotlivců“⁵ (Batušíková 2003: 7). Města byla a jsou vždy centrem pokroku, vzdělanosti, kultury a byznysu. Měla vždy výhodnou polohu, aby byla všem snáz přístupná (Batušíková 2003: 7 – 8). Město je možné vnímat jako prostředí, které nám dává svobodu a určitou anonymitu, protože ve městě jsme pro ostatní spíše cizincem, kterého většina lidí nezná, ani nikdy poznat nemusí. Na stranu druhou se ve městě pohybuje větší množství lidí, které i když je neznáme, mohou být příčinou konfliktů a tenzí, které vyplývají z drobných nedorozumění. Relativní anonymita většího města může svádět k tomu, aby jedinec nebral ohledy na druhé, aby mu bylo jedno, co si o něm druzí myslí. Ať už v obchodě, kde někomu někdo vezmeme něco před nose, tlačí se ve frontě na první místa, nebere ohledy na ostatní při chůzi na chodníku a podobně.

Ve svém výzkumu jsem se snažila od informátorů zjistit, zda se v Pardubicích cítí bezpečně, popřípadě, ve kterých částech města se bezpečně necítí a z jakého důvodu. Celkově mají Pardubice 8 obvodů: **Pardubice I.** – Střed. **Pardubice II.** – Polabiny, Cihelna. **Pardubice III.** – Dubina, Drážka, Hůrka, Studánka, Slovany. **Pardubice IV.** – Pardubičky. **Pardubice V.** – Dukla. **Pardubice VI.** – Svítkov. **Pardubice VII.** – Rosice. **Pardubice VIII.** – Hostovice (Pardubice 2017). V tabulce č. 5 je názorně vidět, v jakých lokalitách se informátoři necítí dobře.

⁵ Ve slovenském originále: „relatívne veľké, husto osídlené a trvalé sídlo sociálne heterogénnych individuí“ (Batušíková 2003: 7).

Tabulka 5: Nebezpečné lokality podle názoru informačních partnerů.

Nebezpečné lokality	Informační partneři
Hlavní nádraží	Aneta, Radka, Štěpán
Dukla	Aneta, Radka, Vincent, Štěpán, Jan
Lokalita za Globusem	Radka
Pardubické parky	Laura
Dubina	Petra, Aneta
Polabiny	Petra
V okolí Labe	Vincent
Opuštěné budovy – např. areál Tesly	Štěpán
Mlýny	Karel
Věznice	Jan
Višňovka	Jan

Každý městský obvod zahrnuje městské části (viz příloha 1), na kterém jsou městské obvody znázorněny.

Více než polovina informátorů se shodla na tom, že nejvíce je podle nich nebezpečno na Dukle. Aneta přiznala, že: *„Tam je taky hodně jiných menšin.“*, Radce vadí, že tam jsou opilí lidé, Vincentovi, Štěpánovi a Janovi na Dukle vadí romští spoluobčané.

Na hlavním nádraží Anetě vadí mnoho bezdomovců a opilců, Radce vadí v okolí nádraží různé skupiny a Štěpán v rozhovoru připomněl, že na nádraží byla v minulosti vražda a tělo bylo nalezeno ve vagónu.

Petra nerada chodí na Dubinu, protože jí tam vadí mnoho *„cikánů“*, jak sama v rozhovoru uvedla. Aneta v rozhovoru uvedla *„jeden opuštěný barák“* (sídliště Dubina), kam dojížděla s charitou ošetřovat bezdomovce, který v tomto domě přebýval. V rozhovoru Laura uvedla stejný *„barák“* jako Aneta, ale Laura nevěděla, kde se přesně nachází, proto jsem její odpověď do tabulky č. 3 neuvedla.

Velmi mě zaujala odpověď od Jana, který uvedl, že mu vadí i věznice: „*Vadí mi, že tady v Pardubicích je věznice, protože nikdo neví, čeho jsou ty vězni schopní, i když jsou zavřeny za malé přestupky, tak nějaký asociální chování mít můžou.*“

Karel sdělil: „*No říkalo se, že není dobrý chodit k Mlýnům, že se tam pohybuje hodně cikánů*“, ale v dnešní době o situaci v Pardubicích moc neví.

Z výše uvedených důvodů, že všichni máme strach z něčeho jiného a že je hranice strachu pro každého jiná, jsem se svých informačních partnerů ptala na to, čeho nebo koho se bojí, když chodí v Pardubicích po městě. Všichni moji informátoři se shodli na tom, že v Pardubicích nemají dobrý pocit z Romů a z bezdomovců. Radka ještě uvedla, že ji v Pardubicích vadí hodně cizinců. Uvedla, že to je nejspíš velkou migrací za prací, nejvíce podle ní pracují ve Foxconnu a okolo Globusu. Podobný názor měla Petra, která při rozhovoru řekla, že má občas špatný pocit z jedinců, kteří s ní jezdí městskou hromadnou dopravou k nemocnici a pak pokračují do Foxconnu.

Závěr

Historie se neustále opakuje a dnešní doba se od minulosti neliší zásadně. Stále nás ohrožují některá nebezpečí, která nás mohou postihnout kdykoli a kdekoli. Je důležité být na nebezpečné situace nějakým způsobem připraven. Dalo by se říci, že pocit nebezpečí, a s ním spojený strach, číhá v každém z nás a obrazně řečeno čeká na příležitost se projevit. Je naší vrozenou ochranou. Chceme být v bezpečí, žít v blahobytu a pohodlí, bereme to z velké části za samozřejmost, kterou by nám určitým způsobem měl zaručovat stát.

Na začátku celé práce byla zvolena hlavní výzkumná otázka: Jak chápou sebeobranu a zajištění bezpečnosti lidé v různých sociálních prostředích na Pardubicku a jaké postoje zaujímají k tomuto tématu? Prvním cílem práce bylo zjistit: Postoje dotazovaných k sebeobraně a zajištění bezpečí včetně odhodlání použít k sebeobraně zbraň. Druhým cílem bylo zjistit: Co informátoři považují za (ne)bezpečí. Třetím cílem bylo zjistit: V jakém prostředí v Pardubicích se lidé necítí v bezpečí.

Výzkumná otázka byla zodpovězena na základě zjištěných informací v rámci jednotlivých cílů práce. V rámci prvního cíle bylo zjištěno, že informátoři mají k sebeobraně spíše neutrální postoj nebo nad tímto zatím nepřemýšleli. Pět informátorů z osmi uvedlo, že na sebeobranu by začali docházet až v případě, že by se jim stala nějaká špatná zkušenost (ohrožení života). Bezpečí si informátoři zajišťují každý jinak. Někteří, pokud se necítí zcela v bezpečí, u sebe nosí zbraň jako je pepřový sprej, nůž nebo klíče v ruce. Někteří spoléhají na štěstí a na to že jim nic nehrozí a někteří se zdokonalují v sebeobraně či bojovém sportu. Druhý cíl se zabýval tím, co informátoři považují za (ne)bezpečí. Oslovené ženy odpověděly, že se necítí dobře za tmy, když se po městě musí pohybovat samy. Muži tento problém nemají, ale ani oni se necítí dobře, když se musí pohybovat v méně bezpečné části města. Za bezpečnou zónu všichni informátoři považují prostředí domova. V rámci třetího cíle bylo na

základě interpretace odpovědí informátorů zjištěno, že nejvíce se informátoři shodli, že v Pardubicích je pro ně nebezpečná městská část Dukla.

Na začátku práce v teoretickém úvodu byl nastíněn význam listiny Základních práv a svobod České republiky, dále bylo vymezeno vnímání „já“. V další podkapitole bylo použito vymezení pojmu bezpečí podle A. Maslowa (2014) a v poslední podkapitole byla věnována pozornost genderu a agresivitě. V metodologii jsou shrnuty výzkumné metody a popis realizace výzkumu. Začátkem praktické části práce je představení informátorů a nastínění obsahu kurzu sebeobrany, kde probíhalo pozorování. Dále se práce zabývá nadvládou mužů, jak ji pojal P. Bourdieu (2000), tato teorie byla doplněna odpověďmi informátorů na rozdílnosti mezi mužem a ženou v oblasti bezpečnosti. Většina informátorů se shodla, že fyzicky slabší jednotkou společnosti je žena, která se nedokáže většinou ubránit. V podkapitole „Cítíme se bezpečně?“ se práce zabývá strachem a tím, kde se informátoři cítí v bezpečí. Všichni shodně uvedli, že nejbezpečněji se cítí doma. Pozoruhodné ale je, že ani polovina z nich nemá doma žádné speciální zabezpečení. Většina informátorů zavrhl kurzy sebeobrany, s odůvodněním, že nad tím nepřemýšleli a věnovali by se jí až by se jim něco špatného stalo nebo by něco přímo hrozilo. V návaznosti na tuto informaci bylo zjištěno, že jedna informátorka má negativní zkušenost, kvůli které začala navštěvovat kurzy sebeobrany. Dva informátoři chodí na bojové sporty. V poslední podkapitole se věnují městu Pardubice, kde mě zajímal názor informátorů na bezpečí v tomto městě. Výše jsem uvedla, že mnou vybraní informátoři nemají dobrý pocit z městské části Dukla, ale jinak jim Pardubice připadají bezpečné. Uváděli, že nemají dobrý pocit z bezdomovců a z Romů, eventuelně cizinců, kteří jsou v Pardubicích kvůli práci. Tyto skupiny obyvatel mají úzkou spojitost se smýšlením o městských částech Pardubic. Z výpovědí informátorů bohužel není zcela jasné, zda je tato skutečnost založená na jejich negativní předchozí zkušenosti nebo se zakládá na předsudcích.

Přínosné pro vylepšení tohoto výzkumu by bylo zvýšit počet informačních partnerů a eventuelně doplnit tento výzkum kvantitativním šetřením. Tento výzkum by bylo možné rozšířit například dotazníkovou metodou, při které by se porovnával věk a pohlaví respondentů.

4 Použité zdroje

1. Batušíková, B. 2003. *Urbánna antropológia*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Fakulta humanitných viet.
2. Bourdieu, P. (1980) 1990. *The Logic of Practice*. Stanford: Stanford University Press.
3. Bourdeu, P. 2000. *Nadvláda mužů*. Praha: Karolinum.
4. Buber, M. 2005. *Já a ty*. Praha: Kalich.
5. Butlerová, J. 2013. *Rámce války. Za které životy netruchlíme?* Praha: Karolinum.
6. Cutler, S. J. 1980. Safety on the streets: cohort changes in fear. *The International Journal of Aging and Human Development*. 10, 4: 373 – 384.
7. Československá bibliografická databáze. *René Descartes*. Dostupné z: <http://www.cbdb.cz/autor-1393-rene-descartes> [15. 2. 2017].
8. Český statistický úřad. *Městské obvody v Pardubicích v datech Sčítání lidu, domů a bytů 2011*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/x/mestske-obvody-v-pardubicich-v-datech-scitani-lidu-domu-a-bytu-2011> [22. 2. 2017].
9. Čírtková, J. 2000. *Policejní psychologie*. Praha: Portál.
10. Dahrendorf, R. 1959. *Class and Class Conflict in Industrial Society*. California: Stanford.
11. Dammert, L., M. F. T. Malone 2003. Fear of Crime or Fear of Life? *Bulletin of Latin American Research*. 22, 1: 79 – 101.
12. Eriksen, T. H. 2008. *Sociální a kulturní antropologie*. Praha: Portál.
13. Franěk, P. 2011. Maslowova pyramida lidských potřeb. *Filozofie úspěchu*. Dostupné z: <http://www.filozofie-uspechu.cz/maslowova-pyramida-lidskych-potreb/> [18. 3. 2017].
14. Goldstein, D. M. 2010. Toward a Critical Anthropology of Security. *Current Anthropology*. 51, 4: 487-517.

15. Hanovská, L., L. Hroníková a kol. 2013. *Člověk a strach. Strach v antropologických perspektivách*. Praha: Togga.
16. Hendl, J. 2016. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál.
17. Jandourek, J. 2011. *Sociologie zločinu*. Praha: Portál.
18. Keller, J. 1990. *Sociologie konfliktu*. Brno: Masarykova univerzita.
19. Langmeier, J., D. Krejčířová 2006. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
20. Maslow, A. H. 2014. *O psychologii bytí*. Praha: Portál.
21. Marrewa, A. 2002. *Nenechte si ubližovat*. Praha: Portál.
22. MVČR 2017. *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky*. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/> [26. 2. 2017].
23. Nakonečný, M. 2011. *Psychologie*. Praha: Triton.
24. Oakleyová, A. 2000. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál.
25. Ondabu, I., T. 2014. A Theory of Human Motivation: The Tirimba Grouping Theory of Motivation. *SOP transactions on economic research*.1, 1: 16 – 21.
26. Pardubice 2017. *Pardubice*. Dostupné z: <http://www.pardubice.eu/> [18. 2. 2017].
27. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. *Listina základních práv a svobod*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html> [18. 2. 2017].
28. Renzetti, C. M., D. J. Curran 2003. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum.
29. Rollová, K. 2005. *Staňte se svým bodyguardem*. Praha: Albatros.
30. Růžička, M., P. Vašát 2011. Základní koncepty Pierra Bourdieu: pole – kapitál – habitus. *Antropowebzin* 2: 129 – 133. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/cs/zakladni-koncepty-pierra-bourdieu-pole-kapital-habitus> [16. 8. 2017].
31. Samek, T. 2015. *Možnosti deixe jako interpretačního principu: česky a německy mediovaný prostor*. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova - Filozofická fakulta.

32. Soukupová, B., M. Hroch, P. Salner, K. Pauknerová 2013. *Cesty urbánní antropologie*. Praha: FHS UK.
33. Špaček, L. 2005. *Velká kniha etikety* Praha: Mladá fronta.
34. Toušek, L. 2012. *Kvalitativní analýza pocitu bezpečí občanů města Pardubice*. Dostupné z: <http://www.antropologie.org/cs/vyzkum/aplikovany-vyzkum/kvalitativni-analyza-pocitu-bezpeci-obcanu-mesta-pardubic> [26. 2. 2017].
35. Vygotskij, L. S. 2004. *Psychologie myšlení a řeči*. Praha: Portál
36. Znebežánek, F. 2015. *Sociologie konfliktu*. Praha: SLON.

5 Přílohy

Seznam příloh

Příloha 1 – Administrativní mapa města Pardubic	55
Příloha 2 – Grafické znázornění celkové kriminality v krajích (MVČR 2017).....	56
Příloha 3 – Otázky rozhovoru	57

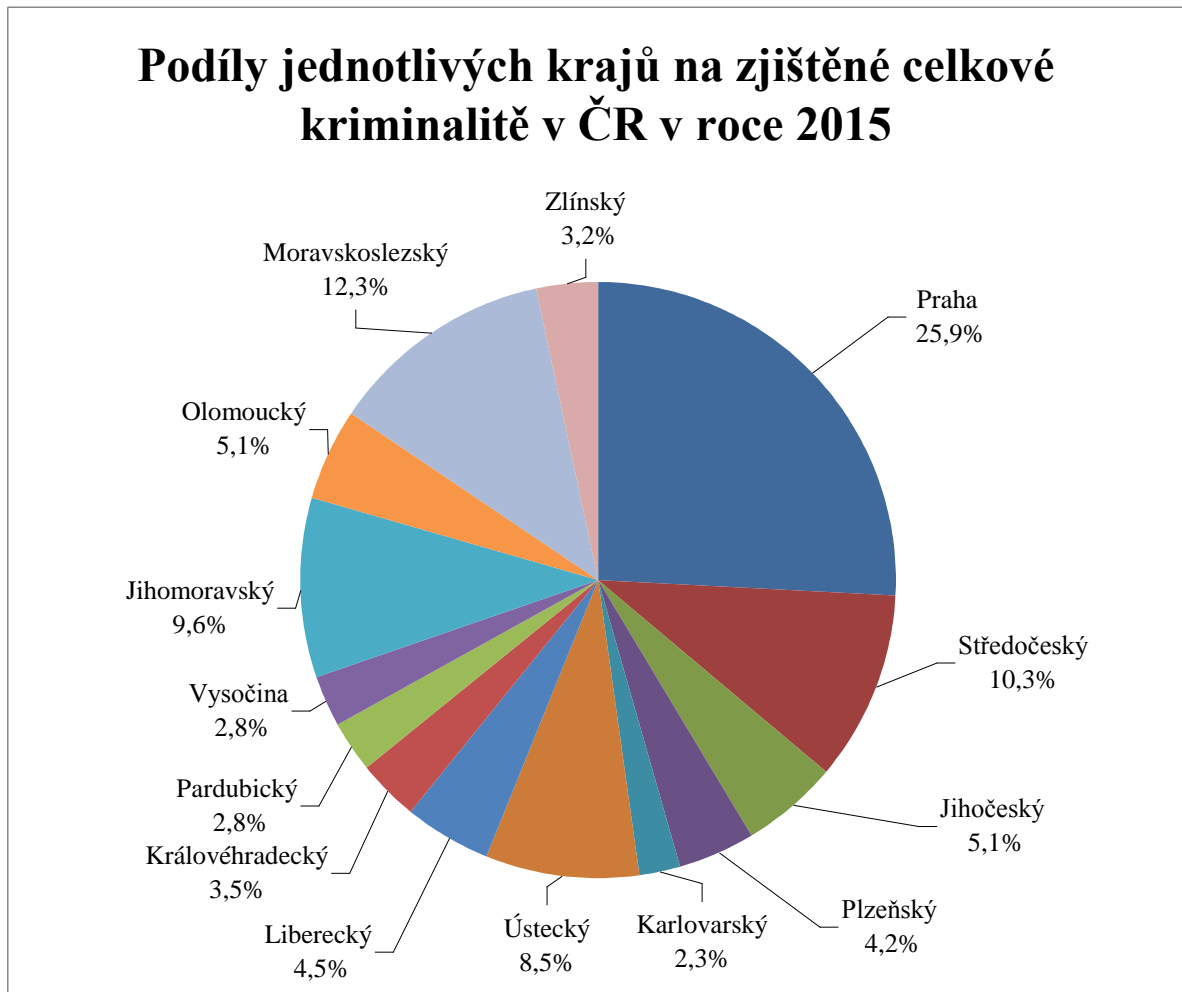
Příloha 1 – Administrativní mapa města Pardubic

Administrativní mapa města Pardubic

Obrázek 2: Městské obvody a části města Pardubic (Český statistický úřad 2017).

Příloha 2 – Celková kriminalita v krajích v roce 2015

Obrázek 3: Grafické znázornění celkové kriminality v krajích v roce 2015 (MVČR 2017).

Příloha 3 – Otázky rozhovoru

1. Co si představíš pod pojmem bezpečí?
 - a. Kde se cítíš v bezpečí?
 - b. Proč se tam cítíš v bezpečí?
 - c. Máte doma nějaké bezpečnostní opatření?
 - i. Proč ho doma (ne)máte?
 - d. Co by mohlo eventuelně ohrozit tvůj pocit bezpečí u vás doma?
 - i. A jak bys ten problém řešil/a?
 - ii. Proč bys ho řešil/a tak, jak říkáš?
2. Děláš nějaká opatření, aby ses dokázal/a ubránit?
 - a. Odpověď ANO.
 - i. Jaká opatření?
 - ii. Kdy si s tím začal/a?
 - iii. Proč si s tím začal/a?
 - iv. Myslíš, že ti to pomůže v krizové situaci?
 - v. Doporučil bys to stejné opatření dalším?
 - vi. Proč?
 - b. Odpověď NE.
 - i. Nechtěl/a bys chodit například na sebeobranu nebo například nosit v kapse pepřový sprej?
 - ii. Proč nechceš? Není to podle tebe potřeba?
 - iii. (Když bys chtěl/a chodit, tak) proč jsi ještě nezačal/a chodit?
 - iv. Má to nějaký důvod?
3. Když se zamyslíš, přiměli by tě nějaké okolnosti, že bys pro své bezpečí přijal/a nějaké opatření?

- a. Jaké okolnosti by tě k tomu přiměly?
 - i. Proč zrovna tyto okolnosti?
 - b. Jaké opatření bys přijal/a?
 - i. Proč toto opatření?
4. Jaké jsou podle tebe rozdíly mezi mužem a ženou v oblasti bezpečnosti?
- a. Proč si myslíš, že to tak je?
 - i. Mluvíš z vlastní zkušenosti?
5. Bydlíš v Pardubicích nebo do Pardubic pravidelně dojíždíš?
6. Ve které části Pardubic bydlíš, nebo se nejčastěji pohybuješ?
7. Co si představíš pod pojmem veřejné bezpečí?
8. A jak na tebe působí Pardubice ohledně veřejného bezpečí?
9. Jsou nějaká místa v Pardubicích, kterým se z nějakého důvodu vyhýbáš?
- a. Jaká místa to jsou?
 - b. Proč se těm místům vyhýbáš?
 - i. Má to nějaký důvod, že se jim vyhýbáš? Vlastní zkušenost?
10. Žijí v Pardubicích nějaké skupiny obyvatel, ze kterých nemáš dobrý pocit?
- a. Proč zrovna tato/tyto skupiny?
 - b. Máš s touto/těmito skupinou/ami nějakou negativní zkušenost?
 - i. Jakou zkušenost?
 - c. Nemyslíš si, že to způsobují média a náš stereotyp, že si to o těchto skupinách myslíme?
11. Když se v noci pohybuješ po Pardubicích sám/sama buď domů nebo na vlak či autobus, cítíš se v bezpečí?
- a. Proč se cítíš v (ne)bezpečí?
 - b. Čeho se přesně bojíš?

- i. Stává se ti pravidelně, že máš takové pocity?
 - 1. Stává se to i za dne?
 - 2. Proč?
 - c. Měníš nějak své chování, když se cítíš v nebezpečí?
 - i. Jak ho měníš?
 - ii. Nosíš něco sebou, aby ses dokázal/a bránit?
12. Když se to pokusíš shrnout, je v Pardubicích (ne)bezpečno?
- a. A proč si to myslíš?
 - b. Je to z vlastní zkušenosti? (Můžeš mi k tomu říct víc?)
 - i. V jaké je podle tebe nejvíc bezpečno a v jakém nejvíc nebezpečno?
 - ii. Proč si myslím, že to tak je?
13. A co si myslíš celkově o Pardubicích, je na tom líp nebo hůř než jiná města České republiky v oblasti bezpečnosti?
- a. Proč myslíš, že to tak je?
 - b. A jakou roli v zajišťování bezpečí by měl hrát například stát?